

Szerepi Kelemen Hétpettyes Óvoda
4163 Szerep, Kossuth u.10.
<tel:54/476-515>, email: szerepovi@gmail.com

Szerepi Kelemen Hétpettyes Óvoda
Helyi Pedagógiai Programja
2013.

Készítette: Az óvoda nevelőtestülete
Jóváhagyta: Galgócziné Gyányi Edit
Intézményvezető

Tartalom

Bevezetés	4
Helyzetelemzés	6
Gyermekek jellemzői	6
Személyi feltételek	7
Tárgyi feltételek	7
1. Az óvodai élet megszervezésének elvei	8
1.2.A csoportok megszervezése	10
1.3. Az óvodába jelentkező gyermekek felvétele	11
1.4. Gyermekkép	11
1.5.Óvodakép	12
1.5.1. Az óvodai nevelés alapelvei, célkitűzései	12
1.5.2. Alapelveink	13
1.5.3.Céljaink	14
1.6.A fejlődés jellemzői óvodáskor végére	15
2. A gyermek fejlődésének mutatói, a nevelés tervezése	17
2.1 A fejlődési napló	18
3.Az óvodai nevelés feladatai, tevékenységei	20
3.1 Pedagógiai munka kiemelt területei	20
3.1.1 Kommunikációs nevelés	20
3.1.2.Az egészséges életmódra nevelés	21
3.1.3.Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés	22
3.1.4.Az anyanyelvi-, és értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	23
4.A program pedagógiai és pszichológiai koncepciója	24
5.A hatékony képességfejlesztés kritériumai	25
6. Sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztésének elvei az óvodai nevelés során	26
2 Sérülés-specifikus nevelési elveink:	27
7. A gyermeki tevékenységrendszerek	27
7.1. A játék	27
7.2. A játék szerepe az epochális tanulási folyamatban	30
8. A tanulásról, a tanulás szervezeti formái	31
8.1. Az epochális tanulási rendszer	32
8.2. Az epochális tanulási rendszer jellemzői	34

8.3. Kötetlenségről	35
8.4.Módszerek, eszközök, munkaformák	36
9.Az óvodai heti rend	37
10. Az óvoda napirendje	38
11. Az óvodapedagógusok tervezési feladatai	39
12. Tanulási tevékenységek	40
12.1 Környezetismeret, környezetvédelem, munka, illem epocha	40
Illem:	42
12.2Munka	48
12.3.Beszédfejlesztés	50
12.4.Mesélés, verselés	51
12.5. Matematika	54
12.6.Testnevelés	63
12.6.1. A mindennapos testnevelés	64
12.7. Ábrázoló tevékenység	70
12.8. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	74
12.8.1. Hallásfejlesztés:	82
13. Az óvoda ünnepei	85
14. Az óvoda kapcsolatai	86
14.1.Gyermekvédelem, együttműködés az iskolával, szülőkkel	86
14.2.Együttműködés az iskolával	87
14.3.Kapcsolattartás egyéb nevelési, szakszolgálati intézményekkel	88

Legitimációs záradék

Bevezetés

1 A program felülvizsgálatának indokai:

- 2012.-től folyamatosan életbe lép a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény
- változott az Óvodai nevelés országos alapprogramja

2. A Helyi Óvodai Pedagógiai Program felülvizsgálata 2013. májusában készült

- az Epochális rendszerű óvodai nevelési program
- Óvodai nevelés országos alapprogramja (ONAP)
- 2011. évi CXC. törvény
- a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet
- Esélyegyenlőségi terv alapján

3. A Helyi Óvodai Program felülvizsgálatakor a fentiekén kívül figyelembe vettük:

- a nemzetiségi óvodai nevelés irányelveit és
- a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelveit is,
- a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai nevelésének irányelveit.

Az Óvodai nevelés országos alapprogramja (a továbbiakban: Alapprogram) a hazai óvodai neveléstörténet hagyományaira, értékeire, nemzeti sajátosságaira, a pedagógiai és pszichológiai kutatások eredményeire, a nevelésügy nemzetközileg elismert gyakorlatára építve, Magyarország Alaptörvényének értékeit és Magyarország által aláírt nemzetközi szerződésekben vállalt kötelezettségeket figyelembe véve – meghatározza a magyarországi óvodákban folyó pedagógiai munka alapelveit.

Az óvodai nevelés pedagógiai alapelveinek meghatározásánál abból kell kiindulni, hogy

- a) a gyermeket – mint fejlődő személyiséget–szeretetteljes gondoskodás és különleges védelem illeti meg
- b) a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben az óvodák kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet töltenek be;
- c) az óvodai nevelésnek a gyermeki személyiség teljes kibontakozásának elősegítésére kell irányulnia, az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok tiszteletben tartásával; oly módon, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen színvonalas nevelésben.
- d) Az Alapprogram szerint az óvodai nevelésben megjelenhetnek a különböző – köztük az innovatív – pedagógiai törekvések, mivel az Alapprogram biztosítja az óvodapedagógusok pedagógiai nézeteinek, értékrendjének és módszertani szabadságának érvényesülését, megkötéseket csak a gyermek érdekének védelmében tartalmaz.
- e) Az óvoda nevelőtestülete elkészíti **pedagógiai programját**: vagy átvesz és adaptál egy kész pedagógiai programot, vagy saját pedagógiai programot készít, amelynek meg kell felelnie az Alapprogramban foglaltaknak. Az Alapprogram és az azzal összhangban lévő óvodai pedagógiai programok egymásra épülő, szakmailag összehangolt rendszere a biztosíték arra, hogy az egyes intézmények szakmai önállósága, az óvodai nevelés sokszínűsége mellett érvényesüljenek azok az általános szakmai igények, amelyeket az óvodai neveléssel szemben a társadalom a gyermek harmonikus fejlődése érdekében megfogalmaz

Helyzetelemzés

2012 óta a község és lakosai helyzetében lényeges változás, hogy a munkanélküliek száma csökkent, és jelentősen emelkedett a közmunkából élők száma.

A roma lakosság száma továbbra is nő, ez az óvoda összetételében is megmutatkozik.

Az óvoda három csoporttal működik.

A 2013/2014-es tanévre beiratkozott gyerekek száma 72, ebből 69 hátrányos helyzetű, ebből 59 halmozottan hátrányos helyzetű. A roma származású gyerekek aránya 76,5%. Az óvodás gyermekek kb. 96%-a részesül gyermekvédelmi támogatásban. Ezen adatokból is látszik, hogy mennyi feladat, felelősség hárul az óvodára.

A létminimumon vagy alatta élő családoknak önerőből kevés esélyük van a felzárkózásra, magas a szakképzetlen, felnőtt, akik segítség nélkül nem találnak kiutat e helyzetükből.

E családok gyermekeinek egyetlen lehetősége a felemelkedéshez az oktatás, ezért fontos a minél előbbi óvodai nevelésük megkezdése.

Ezért is veszünk részt az Óvodai fejlesztő programban, hogy a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek számára esélyt teremtünk a korai óvodáztatással a készségeik, képességeik, személyiségük fejlődésére. A felemelkedéshez a szülőkön keresztül vezet az út. A társadalmi elvárások óriásiak a pedagógusokkal szemben, a nevelő, képességfejlesztő funkció mellett egyre inkább előtérbe kerül a személyiségformálás, a családi szocializáció mulasztásaiból eredő redukció, a diagnosztizálás, a családgondozás és a gyermekek magatartási zavarainak helyrehozó funkciója

Gyermekek jellemzői

Az óvodába lépő gyermekek fejlettségében nagy különbségek vannak. Elsősorban ismereteik mennyiségében és minőségében, nevelési szintben, beszédképességükben (a roma gyerekek nagy része egyik nyelvet sem használják biztonsággal).

A beszoktatási időszak rövidebb, mint pár évvel ezelőtt. Sok gyerek szenved idült betegségeken, allergia, asztma, légúti betegségek, stb. ami szintén emeli a hiányzások számát.

A gyermekek testi gondozottsága megfelelő, de sok az elhanyagolt nevelésű, mentálisan

Személyi feltételek

Az óvodában jelenleg 11 alkalmazott dolgozik.

7 fő óvodapedagógus: felsőfokú végzettségűek, 6 óvodapedagógus határozatlan idejű jogviszonyban, melyből jelenleg 2 fő GYED miatt fizetés nélküli szabadságon van, 1 óvodapedagógus pedig határozott idejű szerződéssel tölti be az álláshelyet.

1 fő pedagógiai asszisztens

3 fő pedagógiai munkát segítő szakképzett dajka.

1 fő kisegítő dolgozó

Tárgyi feltételek

Az óvodának rendelkeznie kell a pedagógiai program megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel. Az óvoda épületét, udvarát, kertjét, berendezését oly módon kell kialakítani, hogy az szolgálja a gyermekek biztonságát, kényelmét, megfelelően változó testméretének, biztosítsa egészségük megőrzését, fejlődését.

Tárgyi feltételekben történt változások 2010-óta

1. A terem tetőjének cseréje elkészült.
2. A HBM-i közoktatási Alapítvány pályázatán nyert pénzt kiegészítve „Mozgáskottát” vásároltunk.
3. Ágyneműt, ágyneműhuzatokat, minden csoportszobába új székeket-, fejlesztőjátékokat vásároltunk az IPR pályázaton nyert pénzből.
4. Fénymásoló gépet vásároltunk, bevezettük az internetet az irodába, költségvetési pénzből.

5.Mindhárom csoportszobába új székeket, egy csoportnak új, modern fektetőket és hozzávaló lepedőket vásároltunk. A régi fektetők cseréje folyamatosan történik, pályázattól függően.

6.Beépítésre került a Fenntartó által pályázaton nyert biokazán.

Óvodánk **részben** rendelkezik a pedagógiai program megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel. Igyekszünk kihasználni a különböző pályázati lehetőségeket. Folyamatosan azon dolgozunk, hogy az óvoda épületét, udvarát, kertjét, berendezését oly módon alakítsuk ki, hogy az a gyermekek biztonságát, kényelmét szolgálja, megfeleljen változó testméretének, biztosítsa egészségük megőrzését, fejlődését. Igyekszünk lehetővé tenni mozgás- és játéki igényük kielégítését, és a gyermekeket, harmóniát árasztó színekkel, formákkal, anyagokkal körülvenni.

A gyermekek által használt tárgyi felszereléseket számukra hozzáférhető módon és a biztonságukra figyelemmel helyezük el. Az óvoda egyidejűleg megfelelő munkakörnyezetet szeretne biztosítani az óvodai munkatársaknak, a szülők fogadására, ehhez azonban több feltétel is hiányzik.

Feladatunk a 2013 január 1-én történt Általános Iskoláról való leválás miatt, hiányzó feltételek folyamatos beszerzése, hiányzó helyiségek kialakítása.

1. Az óvodai élet megszervezésének elvei

- Az óvodában, a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll.
- Az óvodában a nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek. Az óvodapedagógus elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermek számára.
- Az óvodapedagógusi tevékenységnek és az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottak összehangolt munkájának hozzá kell járulnia az óvodai nevelés eredményességéhez.

- A sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztése speciálisan képzett szakember közreműködését igényli.
- A nemzetiséghez tartozó gyermekeket is nevelő óvodában dolgozóknak feladatuk, hogy megvalósítsák a nemzetiségi óvodai nevelés célkitűzéseit.
- A migráns gyermekeket is nevelő óvodában dolgozóknak feladatuk lehetőséget teremteni ahhoz, hogy a gyermekek megismerhessék egymás kultúráját, anyanyelvét

1.1

- A gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a heti rend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5–35 perces) csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósulnak meg.
- A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek.
- A jó napirendet folyamatosság és rugalmasság jellemzi. Fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét. A napi- és heti rendet a gyermekcsoport óvodapedagógusai alakítják ki.
- Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást végző munkatársakkal.
- Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését különböző kötelező dokumentumok szolgálják.
- Az óvodai nevelés csak a jóváhagyott pedagógiai program alapján valósulhat meg

és a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.

1.2.A csoportok megszervezése

Óvodánkban osztott életkorú csoportokat alakítottunk ki, ezt a formát támogatják a szülők és a nevelőtestület is, valamint így biztosított a HH-s és a HHH-s gyermekek arányos elosztása is. Jelenleg is három csoportunk van kis-, középső és nagycsoport. Az óvodai felvétel eljárásrendje a Házirendben található.

A mindenkori kiscsoportot azok az új gyerekek alkotják, akik a 3. életévüket, ill. nem

új óvodás gyermekek, akik az adott év szeptemberében még a 4. életévüket nem töltötték be. Ebbe a csoportba vesszük fel azokat a 2.5 évet betöltött gyermekeket, akik felvételüktől számított fél éven belül betöltik a 3. életévüket.

A középső csoportba azok a gyerekek kerülnek, akik az adott év augusztus 31-ig betöltik a 4. életévüket, és még azok az őszi születésű 5 évesek, akik emiatt nem mentek nagycsoportba.

A nagycsoportot úgy kell kialakítani, hogy abba az adott év augusztus 31-ig 5.életévüket betöltött, ill. a különböző okok miatt óvodában maradt 6 éves gyermekek kerüljenek.

Tehát:

- A csoportokba való besorolás egyik alapja az életkor, de befolyásolja az a szempont is, hogy mely gyermek milyen ütemben fejlődik önmagához képest, az egyéni képességfejlesztés által.
- Ezért az optimálisan, vagy kiemelkedő képességeket mutató őszi születésű gyermek mehessen középső vagy nagycsoportba - ha ebben az óvónő és a szülő is egyetért.
- Az a gyermek, aki a fejlődésben lényegesen lemarad, ne legyen még középsős vagy nagycsoportos, hanem maradjon, ott tovább ahová jelenleg jár - itt is szükséges az

- Bár a csoportok osztott életkor szerint működnek, ennek ellenére nagy különbségek vannak a gyerekek képességeinek fejlettségében.
- A csoportokban (kisközség lévén) sok a rokon, szomszéd, baráti család gyermeke, nemritkán testvéri kapcsolat, ami jó hatással van a csoport közösségi, baráti viszonyára.

1.3. Az óvodába jelentkező gyermekek felvétele

Férőhelyek száma: 66 gyermek

Óvodánk minden 3. életévét betöltő szerepi és hosszúhátú gyermeket felvesz.

Túljelentkezés esetén előnyben részesül a HH-s és a HHH-s gyermek. A beiratkozás minden év április hónapjában, a jegyző által meghatározott időpontban történjen.

Új gyermek beiratásához szükséges:

- a gyermek születési anyakönyvi kivonata
- TAJ kártya
- Szülő lakcímkártyája

A gyermek beiratása után a szülőt írásban értesítjük az óvodai felvételről, előjegyzésről.

A gyermekek óvodába érkezése az évente elkészülő beszoktatási tervnek megfelelően történik.

1.4. Gyermekkép

- Az Alapprogram az emberi személyiségből indul ki, abból a tényből, hogy az ember mással nem helyettesíthető, szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre.
- A gyermek, fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos
- törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. E tényezők együttes hatásának következtében a gyermeknek sajátos, életkoronként (életkori szakaszonként) és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak.

- A személyiség szabad kibontakozásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó.
- Az óvodai nevelés gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakozásának elősegítésére törekszik, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, s meglévő hátrányai csökkenjenek. Nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.

1.5. Óvodakép

1.5.1. Az óvodai nevelés alapelvei, célkitűzései

- A gyermekek óvodai élete biztonságos, szeretetteljes, családi légkörben történjen, biztosítsa a gyermekek védelmét, érdekét, egyéni igényét.
- A csoportok napirendjét úgy alakítjuk ki, hogy a legtöbb időt a játék és a játékos tevékenységek töltsék ki.
- A gyermekek 3-4 év alatt olyan testi, lelki és szociális értelmi fejlettséget érjenek el, amely lehetővé teszi a sikeres iskolai élet megkezdését.
- A képességfejlesztés az adott gyermek fejlettségéből kiindulva, egyéni ütemben történjen. Legyen alkalmas a gyermekek közötti különböző fejlettségi szint csökkentésére.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermeket a többi gyermekkel együtt, nagyobb mértékű differenciálással, és kiegészítő pedagógiai szolgáltatások igénybevételével, számukra más pedagógiai feltételek biztosításával integráltan végezzük.
- A csoportok napirendjét úgy alakítjuk ki, hogy a gyermekek egészséges életmódját szolgálja (gondozás, mozgás, testedzés, szabad levegőn való tartózkodás, étkeztetés).
- Az eltérő családi háttérrel rendelkező, különböző képességű és fejlettségű gyermekek együttfejlesztése, együttnevelése az esélyegyenlőség megteremtése érdekében.

- A gyermek emberi méltóságának, jogainak biztosítása, az egyéni különbségek tiszteletben tartása, nagyfokú tolerancia.
- A gyermekeknek az óvodai élet során meg kell találniuk a biztonságot, a megfelelő odafigyelést, bizalmat kell ébreszteni bennük.
- Arra törekszünk, hogy a gyermek önmaga szükségletének megfelelően, önmaga ütemében, önmagához viszonyítva fejlődjen – szem előtt tartva az iskolára való felkészülést.
- A meleg, biztonságos, elfogadó és tevékenységet biztosító légkörben harmonikusan fejlődjen a gyermek személyisége.
- Mindent a gyermek saját munkája, saját fáradozása útján kell a szellemi birtokába juttatnunk, mert a saját felismerés mélyebb ismeretet jelent.
- Esélyegyenlőtlenség csökkentése, különösen a kommunikáció és szocializáció fejlesztésével, erősítésével.
- A kultúrák átörökítése, hagyományok ápolása.
- A nemzetiséghez tartozó gyermekek kultúrájának ápolása, identitásuk erősítése (cigány mesék, dalok, táncok).
- Felzárkóztató és tehetséggondozó feladatok ellátása.

1.5.2. Alapelveink

- A gyermeki személyiséget elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés, bizalom övezi.
- A nevelés lehetővé teszi és segíti a gyermek személyiségfejlődését, egyéni készségeinek és képességeinek kibontakozását.
- Az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai hatásoknak a gyermek személyiségéhez kell igazodniuk.
- Az óvodai nevelés az alapelvek megvalósítása érdekében gondoskodik a gyermeki szükségletek kielégítéséről, érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről; a testi, szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor specifikus alakításáról, a gyermeki közösségben végezhető sokszínű tevékenységről különös tekintettel, a mással nem helyettesíthető játékról. E tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltségtartalmak, emberi
- értékek közvetítéséről, a gyermek egészséges fejlődéséhez szükséges személyi és

- A nemzetiséghez, etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, átörökítését, erősítését, nyelvi nevelését, és a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.
- A migráns gyermekek (amennyiben lesz ilyen) óvodai nevelésében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálását.

1.5.3.Céljaink

- Egyéni képességfejlesztés mindig az adott gyermek aktuális fejlettségéből kiindulva, természetes környezetben, öntevékeny részvétellel szerzett tapasztalatokra építve történjen
- Szeretetteljes, a gyermek érdekeit, egyéni igényeit szem előtt tartó óvodai nevelés
- Sikerorientált, szívesen kommunikáló a környezetben jól eligazodó, jó problémamegoldó és jó kapcsolatteremtő képességgel rendelkező gyermekek nevelése, esélyegyenlőtlenség csökkentése
- Az eltérő családi háttérrel rendelkező, különböző képességű és fejlettségű gyermekek együttnevelése az esélyegyenlőség megteremtése érdekében
- Kultúrák átörökítése, hagyományok ápolása, a nemzetiséghez tartozó gyermekek kultúrájának ápolása, identitásuk erősítése (cigány mesék, dalok)
- Mély természetszeretet kialakítása
- Felzárkóztató és tehetséggondozó feladatok ellátása

1.6.A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

1. A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget.

A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

2. Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához.

a) A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

b) A lelkiileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik.

Különös jelentősége van a térbeli észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a térbeli tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.

1) A lelkiileg egészségesen fejlődő gyermeknél

- az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés, - megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,

- a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

2) Az egészségesen fejlődő gyermek:

- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondatstruktúrákat, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek, végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,
- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek, kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival.

3) A szociálisan érett gyermek:

- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
- feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb – szükség szerint kreatív- elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának,

önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

- 4) A hároméves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi és szociális fejlődésének elősegítése.
- 5) A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettséget.
- 6) A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

2. A gyermek fejlődésének mutatói, a nevelés tervezése

Az óvodapedagógus nevelő munkájának alapja a gyermek megismerése, folyamatos megfigyelése, nevelésének tudatos tervezése. Ezért óvodába lépéskor minden gyermekről részletes anamnézist készítünk, külön fejlődési naplót nyitunk, amit részletesen vezetünk az óvodáskor végéig. A fejlődési napló alkalmas a fejlődési folyamatok követésére, a lemaradások, eredmények, egyénnek szóló feladatok meghatározására.

A fejlődési napló vezetésével el kell érni, hogy:

- minden óvónő tudja melyik gyermeket miben, mivel kell fejleszteni ahhoz, hogy önmagához képest optimálisan fejlődjön
- az egyes gyermekeknek tervezett feladat a gyermek ismeretében tudatos, pontos, képességfejlesztő legyen
- az óvónők felelősséget érezzenek, felelősséget vállaljanak minden gyermek, minden területen (érzelem, szocializáció) történő fejlődésért

A fejlődési naplóba epocha végén jegyzi be az óvónő a gyermek fejlődésével kapcsolatos tapasztalatait, a tervezett további feladatokat – de a gyermek fejlődésében beállt rendkívüli változások bejegyzésével nem kell a ciklus végéig várni.

Ezen felül az (HHH-s) óvodai fejlesztő programban részt vevő gyerekeket háromhavonta értékeljük, számukra egyéni fejlesztési tervet készítünk. 4 éves kortól DIFER mérést végzünk a tanév elején és végén, a mérések eredményeit rögzítjük, így jól nyomon követhetjük a gyermekek képességeinek fejlődését.

2.1 A fejlődési napló

A fejlődési napló szempontjai:

1. Önállóság fejlődése

- önkiszolgáló munka / öltözködés, étkezés, testápolás/
- egyéni igények, jellemzők

2. Játék, szociális magatartás, érzelem, akarat

Játék:

- a gyermek élményanyaga
- a játék fejlődése, fajtái, sajátosságai
- együttműködés a játékban
- a gyermek helye a játszócsoportban
- érzelmi megnyilvánulások

Szociális magatartás:

- önállóság /bátorság, magabiztosság, szabályok betartása stb./
- kapcsolatteremtő képesség
- beilleszkedés
- együttműködés a tevékenységben /kitartás, fegyelmezettség, baráti

3. Kommunikációs képesség

- beszédhallás
- beszédértés
- hangok ejtése, szókincs
- mondatszerkesztés
- folyamatos összefüggő beszéd, önálló történet elmondása

4. Kognitív képesség

- vizuális észlelés /vizuális zártság – hiányos képek, időrendiség ritmus/
- alakítás és formaállandóság /alak, forma, méret, szín, rész-egész viszony/
- tapintásos felismerés
- téri tájékozódás /lateritás, irányok, viszonyok/
- keresztcsatornák fejlődése
- észlelt összefüggések verbális megfogalmazása
- gondolkodási műveletek
- verbális, vizuális memória és figyelem tartóssága, terjedelme

5. Motoros képesség

- nagy mozgások fejlődése /tempója, ritmusa, iránya/
- finommotorika
- szem-kéz, szem-láb koordináció
- kezesség
- testséma fejlődése / testrészek ismerete, oldaliság, elülső és hátulsó rész, függőleges zóna/
- testrészek mozgatása

3. Az óvodai nevelés feladatai, tevékenységei

Az óvodai nevelés általános feladatai

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése.

Ezen belül:

- egészséges életmód alakítása
- az érzelmi, az erkölcsi és közösségi nevelés
- az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés, nevelés megvalósítása

3.1 Pedagógiai munka kiemelt területei

3.1.1 Kommunikációs nevelés

Kiemelt szempont	Fejlesztés iránya	Feladatok, tevékenységek
Az óvodába lépéskor komplex állapotfelmérés	Részletes anamnézis	
Kommunikációs nevelés	Szókincs, beszédértés, nyelvi kifejezőképesség	Anyanyelvi nevelés feladatainak megvalósítása: beszélgetés, folyamatos beszéd, szókincsbővítés, mondókák, mesék, versek stb. Közvetlen tapasztalat és ismeretszerzés: mikrocsoportos tevékenységek.
Érzelmi nevelés, szocializáció	Beilleszkedés, bizalom, elfogadás, együttműködés	Családias légkör megteremtése: közös játék, mesélés, közös

		éneklés, bátorítás.
Egészséges életmódra nevelés	Egészségtudat kialakítása, táplálkozás	Napi tevékenység: egészséges táplálkozás, rendszeres mozgáslehetőség, a helyes

		testápolási és önálló öltözködési szokások fokozatos kialakítása, egészséges környezet megteremtése.
Társadalmi érzékenység tudatos fejlesztése	Befogadás, tolerancia	Közös játékok, szerepjátékok, munkajellegű tevékenységek biztosítása, előítéletek nélküli a különbözőségek elfogadására nevelés.
Korszerű óvodapedagógiai módszerek	Gyermek kezdeményezésére támaszkodó módszerek, differenciálás, kooperatív technikák, mozgás, zene, együttműködések	A módszerek rendszeres és változatos alkalmazása, projekt közös megvalósítása

3.1.2. Az egészséges életmódra nevelés

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel alakítása kiemelt jelentőségű.

Az óvodai nevelés feladata a gyermek testi fejlődésének elősegítése.

Ezen belül:

- a gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése

- a harmonikus összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése
- a gyermek testi képességei fejlődésének segítése
- a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése
- az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a betegségmegelőzés, az egészségmegőrzés szokásainak alakítása
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása
- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása
- megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, óvodapedagógussal együttműködve speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

3.1.3. Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés

- a) Az óvodáskorú gyermekjellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége. A személyiségen belül az érzelmek dominálnak, ezért elengedhetetlen, hogy a gyereket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott szeretetleli légkör vegye körül.

Míndezért szükséges, hogy:

- már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások ériék a gyermeket
- az óvoda alkalmazottai és a gyermek, a gyermekek, valamint az óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze
- az óvoda egyszerre segítse a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, én tudatának alakulását és engedjen teret önkifejező, önérvényesítő törekvéseinek
- az óvoda nevelje a gyermeket annak elfogadására, megértésére, hogy az emberek különböznek egymástól.

- a) A szocializáció szempontjából különös jelentőségű a közös élményekre épülő közös tevékenységek gyakorlása. Az óvodai élet szervezése segíti a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (mint pl.: az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akaratának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának) fejlődését, a szokások-, és normarendszerek megalapozását.

- b) A gyermek nyitottságára építve az óvoda segítse elő, hogy a gyermek tudjon rácsodálkozni a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, tisztelje és becsülje azt. Ismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a szülőföldre való kötődés alapja.
- c) A gyermeki magatartás alakulása szempontjából modell értékű az óvodapedagógus, az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése.
- d) A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében szükség szerint különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

3.1.4. Az anyanyelvi-, és értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

- a. Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció, különböző formáinak alakítása - beszélő környezettel, helyes minta és szabályközvetítéssel (a javítgatás elkerülésével) óvodai nevelő tevékenység egészében jelen van.
- b) Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartása, ösztönzése, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.
- c) Az óvodai nevelés a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára - mint életkori sajátosságra -, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosít a gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről
- d) Az értelmi nevelés további feladatai: egyrészt a gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás – alkotóképesség -) fejlesztés. Valamennyi

- e) értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.

4.A program pedagógiai és pszichológiai koncepciója

Az óvodai nevelés csak szeretetteljes, meleg légkörben lehetséges. Az óvónő védő, óvó gondoskodása, az óvónői szeretetben való megmártózás, a simogató kéz melege, a mosolygó, biztató tekintet, a körülölelő védettség adja meg a gyermek számára az érzelmi biztonságot, mely kiegyensúlyozott fejlődésének feltétele.

Az óvodai nevelésnek mércéje a gyermek gondozottsága, a stabil egészségügyi szokásrendszer, az egészséges életmód iránti igény kialakítása.

Az óvodába kerülő gyermek fejlődésének lényeges összetevője a szocializáció.

A fejlődéshez biztosítani kell:

- a gyermek, alakuló kapcsolatait felnőttel és társaival pozitív érzelmi töltés jellemezze
- én tudatának, én érvényesítő törekvésének és szociális érzékenységének együttes fejlődését
- hogy utánzással, - felnőtt, nagyobb társ – természetes élethelyzetekben megtanulják az együttélés, együttműködés szabályait, gyakorolják a toleráns viselkedést, fejlődjék empátiás képességük, természetességgel elfogadják a másságot. Sokszínű tevékenységben alkalmazkodjanak egymáshoz, a közösségben kialakul az önérvényesítés és alkalmazkodás helyes aránya. Gazdag, interaktív viszonyban konfliktusok is keletkeznek, melyek megtanítják a gyermekkel a feszültségek, ellentétek, különböző igények kulturált megoldását, levezetését.
- Arra kell nevelni őket, hogy problémáikat igyekezzenek saját maguk megoldani.
- A gyermek érzelmeinek, szemléletének, gondolkodásának stb., fejlődését nagy vonásaiban egyező időrend jellemzi, és sok az egyenlő jegy az azonos korú gyermekek magatartásában is.
 - A gyermek megismerésének az életkori sajátosságok tanulmányozása fontos feltétele, -éresi jelzésnek tekinthetők – ahhoz azonban, hogy magát az egyént megismerjük, az egyes gyermeket kell jól megfigyelni, mert az életkorra jellemző fejlettségből jelentős egyéni eltérések lehetnek.

- Minden gyermek egyedi, egyszeri és csak saját képességeinek vizsgálatával lehet meghatározni fejlettségi szintjét. Ez az egyéni képességfejlesztés kiindulópontja.
- A képességek fejlettsége óvodás korban elsősorban tevékenységben érhető tetten, és fejlesztése is a megtervezhető tevékenységben hatékony.
- A pedagógiai folyamatban a fejlesztő feladatokat a fokozatok figyelembe vételével célszerű megtervezni, majd a gyermek tényleges fejlődési üteméhez kell igazítani.
- A társaiktól jelentős mértékben lemaradt képességű, fejlettségű gyermekek még több lehetőséget kapjanak a különböző tevékenységek gyakorlására, hogy felzárkóztatásuk biztosított legyen.

5.A hatékony képességfejlesztés kritériumai

Egyéni képességfejlesztés individualizált formája akkor hatékony az epochális programban, ha:

- Meleg, szeretetet sugárzó óvodai nevelés biztosított a gyermeknek.
- A megismerő képesség fejlesztése természetes közegben szerzett tapasztalatokra épül.
- A fejlesztendő részképességnek megfelelő tevékenységet gyakoroltatunk.
- A gyakoroltatás hosszantartó, folyamatos, egymásra épül, fokozatosan nehezedik és játékos.
- Pontosan tudjuk milyen előzetes tapasztalattal, ismerettel, magatartási jellemzőkkel rendelkezik a gyermek, mely területeken fejlettebb, hol vannak lemaradásai, azaz milyen a képességszintje.
- Minden gyermek egyéni ütemben haladhat, önállóan tevékenykedhet.
- A feladat önálló gondolkodásra készíti, nemcsak analóg megoldásra.
- Önként, öntevékenyen, aktívan vesznek részt a folyamatban, mert a fejlődés gyorsabb, eredményesebb, ha egybeesik a gyermek tevékenység vágyával.
- Belső indítékra (érdeklődés, kíváncsiság, tudásvágy) épülő motiváció készíti a tevékenységre, pozitív viszony alakul ki a gyermekben a tevékenység iránt.
- A külső motiváció ritka, de megjelenik, ha szükségessé válik. Ez elsősorban a tanulás megkezdésére irányuljon.
- A külső készíttetés helyét fokozatosan átveszi a belső motiváltság, melyet kivált az érdekes, vonzó játékokra épülő tanulás, felkeltve a gyermek kíváncsiságát,

tevékenységét és tudásvágyát, a szabályjáték sikeres eredményes megoldási vágyát, a játék, a tanulás örömét.

- A tanulásban az egyénnek tervezett játék, játékos feladat, erőfeszítés árán, de eredményesen megoldható.
- A feladat végzése közben szükség szerint segítséget kap a gyermek, az óvodapedagógus figyelemmel kíséri külön-külön minden gyermek tevékenységét, és észreveszi a megakadást, meghagyva neki a hibázás, tévedés, próbálkozás, önkorigálás jogát. Az óvodapedagógusi segítség ne a gyermek helyetti feladatmegoldást, hanem közös gondolkodást eredményezzen, így erőfeszítés árán jut sikerhez a gyermek, megtanul kitartóan dolgozni, a nehézségek nem meghátrálásra, hanem újra és újra próbálkozásra ösztönzik.
- Az óvodapedagógus értékelése ösztönző, mindig reális, ne elítélő, elmarasztaló, megbélyegző, megszégyenítő legyen. A pozitívumokra építve, bízva a gyermekben, kifejezi azt a hitét, meggyőződését, hogy a gyermek képes az eredményes munkára.
- Értékelésében arra fektet hangsúlyt, ami jó, a hibák kijavítására lehetőséget ad.
- Kialakul olyan tanulási légkör, melyben feloldódnak a szorongások, természetes a gyermekek megnyilatkozása, amelyet szeretet, egymás elfogadása emocionális biztonság jellemez.
- A gyermekek megtanulnak önállóan dolgozni, kialakul a szükséges önfegyelem. Betartják a tevékenységhez kapcsolódó szabály-, és szokásrendszert.
- Óvatosan, szabályosan használják az eszközöket, eszközhasználatuk biztos.
- Az óvodapedagógus és a gyermek, gyermek és gyermek között oldott, de a tevékenységre koncentráció interaktív, kommunikatív viszony alakul ki.

6. Sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztésének elvei az óvodai nevelés során

1.

- Az óvodai fejlesztés minden esetben egyéni tervekkel történik speciális módszerekkel, képzett szakemberekkel. (Fejlesztőpedagógus, logopédus)
- Igénybe vesszük a szakszolgálatok segítségét (Nevelési Tanácsadó, Szakértői Bizottság)
- Személyiségfejlődésükhöz, beilleszkedésük során biztosítjuk a szükséges tárgyi, nevelési feltételeket, a másságot elfogadó környezetet, és személyes

példamutatással erre neveljük, buzdítjuk az óvodás gyermekeinket.

Sérülés-specifikus nevelési elveink:

- Testi fogyatékos gyermek esetében kiemelt feladat tágabb, szűkebb környezet sokrétű megismertetése, életkornak megfelelő tapasztalatok szerzése, biztosítva az akadálymentes közlekedést, a minél nagyobb önállóságra nevelés elvét szem előtt tartva.
- Látási fogyatékos gyermek esetén kiemelten fontos a tárgyak és helyük megismertetése, az önkiszolgálás megtanítása. Buzdítjuk a közös játékban való részvételre, közösség előtti bátor szereplésre. Különösen fontos a nagymozgások és a finommotorika fejlesztése.
- Hallássérült gyermek esetében a kommunikáció megalapozása, környezete igyekezzon megérteni közölnivalóját.
- Enyhe értelmi fogyatékos gyermeknél fontos az együttnevelés nem fogyatékos társaival. A spontán tanulás segíti folyamatos fejlődését, de gyógypedagógiai segítségéről is gondoskodni kell.
- Beszéd fogyatékos gyermek esetében is fontos az ép társakkal való együttnevelés. Nevelése során az anyanyelvi nevelés, mozgás, kommunikációs készségek fejlesztése kiemelten fontos. Logopédiai foglalkozásokon való részvétel.

7. A gyermeki tevékenységrendszerek

7.1.A játék

- a) A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék – szabad képzettársításokat követő szabad játékfolyamat – a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie. A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékában tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó, a pszichikumot, a mozgást, az egész személyiséget fejlesztő, élményt adó tevékenységgé.
- b) A kisgyermek első valódi játszótársa a családban, az óvodában is a felnőtt – a szülő és az óvodapedagógus.

- c) Az óvodapedagógus utánozható mintát ad a játéktevékenységre, majd amikor a szabad játékfolyamat már kialakult, bevonható társ marad, illetve segítőtvé, kezdeményezővé lesz, ha a játékfolyamat elakad. Az óvodapedagógus jelenléte teszi lehetővé a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is.
- d) A játékhoz megfelelő helyre és egyszerű, alakítható, a gyermeki fantázia kibontakozását segítő anyagokra, eszközökre, játékszerekre van szükség. Az óvoda és az óvodapedagógus feladata, hogy megfelelő csoportlégkört, helyet, időt, eszközöket és élményszerzési lehetőségeket biztosítson a különböző játékformákhoz, a gyakorló játékokhoz, a szimbolikus játékokhoz, konstruáló játékokhoz, a szabályjátékokhoz.
- e) A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását. Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együttjátszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival éri el.
- f) Az óvodában előtérbe kell helyezni a szabadjáték túlsúlyának érvényesülését. A játék kiemelt jelentőségének az óvoda napirendjében, időbeosztásában, továbbá a játékos tevékenységszervezésben is meg kell mutatkoznia.

Az óvodapedagógus fő feladatai:

- A szabad játék folyamatosságának megteremtése.
- A feltételek (élmény, hely, idő, eszköz, amit a gyerekek készíthetnek) biztosítása mellett, elengedhetetlen a nyugodt légkör megteremtése.
- A nyugodt légkör feltétele a magatartási formák, szabályok kialakítása. A gyerekeknek helyzetekhez kell igazítaniuk viselkedésüket, ami az alkalmazkodás magasabb formája. (Pl.: mese vagy vers hallgatása alatt kerülni kell a játszóknak az erős zörgést, hangoskodást).
- Szabályokat kell megtanulni, azokhoz alkalmazkodni, önállóan betartani, mert az óvodapedagógus csak indirekt módszerrel tud figyelni a játszókar, míg a tanulást irányítja.
- A párhuzamosan zajló tevékenységek közül a játék az alaptevékenység, a tanulás szervezése, a tanulás maga nem zavarhatja az elmélyülten játszókat, de a játszóknak sem zavarhatják a nyugodt tanulást.
- Minden gyermek azt a tevékenységet végzi háborítatlanul, melyet önként választott.
- Együttjátszás a gyerekekkel mindig abból kiindulva, hogy a játszócsoporthoz mire van szüksége.

- Az együttjátás nem lehet beavatkozás, nem korlátozhatja a gyermek önállóságát.
- A együttjátás nagy jelentőségű, mivel az óvodapedagógus magatartása, viselkedése, kommunikációs reagálása, egész személyisége modell a gyermek számára. Nem kívülálló külső, hanem a játékélménybe beépülő belső modell, ami segíti a mintával való azonosulást.
- Az óvodapedagógus általában nem irányító szerepet vállal, nem korlátozza a téma és eszközválasztást.
- Az együttjátás arra is lehetőséget ad, hogy az óvodapedagógus belülről segítse a gyerekek elképzeléseinek megvalósítását, megértse a gyerek viselkedését, megtalálja a mélyen rejtőző okokat, segítsen a feszültségek önmegoldó levezetésében.
- Az együttjátási igény fokozottabb a kiscsoportban, majd a szabályjátékokban a nagycsoportban.
- Az óvodapedagógus irányító, ötletadó szerepe mindig a játékok igényeihez igazodjon.
- Az irányítás nem válhat állandó fegyelmezéssé, a gyerekek zaklatásává.
- Különböző fejlettségű gyerekek együttjátásának segítése.
- A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását.
- Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együttjátásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióval éri el.
- Előtérbe kell helyezni a szabadjáték túlsúlyának érvényesülését.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- -Kellő tapasztalatok és élmények birtokában önállóan tervezik meg a közös játékot, kiválasztják az eszközöket, szerepeket.
- Megértik és elfogadják egymás ötleteit
- A nyugodt légkör eredménye, hogy kialakulnak a megfelelő magatartási formák / csendben vannak mese, vers hallgatása közben/
- Betartják a szabályokat
- Tudnak egyszerűbb eszközöket készíteni és azokat használják a szerepjátékban (pl.: dobozokból, flakonokból, természetes anyagokból – autók, házak)

- Tudnak hosszú ideig figyelni, elmélyülten játszani
- Az együttjátás a gyerekekkel jó eredményt hoz, mert a játékban az óvónő magatartása, kommunikációs reagálása a gyerekek megnyilvánulására egész személyisége modellé válik a gyermek szemében, ez segíti a munkával való azonosulást
- Az együttjátás segítő ötletadó szerepe által nő a tanulási vágyuk, önállóságuk
- A siker érzése, a játék öröme újra tevékenységre ösztönzi őket.

7.2. A játék szerepe az epochális tanulási folyamatban

A gyermek a játékban tanul a legintenzívebben. Amikor játszik a gyermekben emóciók zajlanak, erősödnek, képességek aktivizálódnak, melyek egész személyisége fejlődésének rugója. A játékban a gyermek általában aktív, belső motivációból eredő érdeklődése hosszú ideig megmarad. Képes sokáig figyelni, tevékenységére kitartás, elmélyülés jellemző. A játék öröme, a siker érzése újra és újra tevékenységre ösztönzi. Ebből a felismerésből is következik, hogy az óvodáskorban a pedagógiai értelmezésű tanulást a gyermek számára játékokon keresztül kell megszervezni, hogy a tanulásban is aktivizálhatóak legyenek a fenti folyamatok. Az epochális rendszerű tanulási folyamat erre épül. A gyerekek az óvodapedagógus által tervezett elkészített szabályjátékokon keresztül ismerkednek a matematikával, dolgozzák fel a környezetről szerzett tapasztalatokat, ismereteket. Egyértelműen el kell különíteni a játékidőben játszott és a tanulási folyamatban felhasznált játékot.

Az epochális tanulási folyamatban alkalmazott játék az idegrendszer összerendezését segíti és minden esetben magában hordozza a műveltség-, és tudástartalmat, melyet megértetni, elsajátíttatni, gyakoroltatni kívánunk a gyerekekkel. Ez mindig egyéni képességekhez tervezett játék, amely arra szolgál, hogy az adott gyermek képességeit fejlessze öntevékeny részvételével. Ezek a játékok a képességfejlesztés eszközei és módszerei is egyben. Olyan eszközök, amelyek együttesen magukban hordozzák a játék és a tanulás pozitívumait is. Az a cél, hogy a szenzoros és motoros rendszerek fejlődési és összerendeződési folyamatát – szín és alaklátás, rész-egész összefüggések helyes felismerése, formaészlelés /forma, mérte, felület, nagyság/ motoros fejlődés / szem, kéz koordináció/ finommotorika fejlődése, a taktilis felismerés, tér észlelés – a játékon keresztül segítsük, hiszen az alapfeltétele a magasabb rendű megismerő folyamatoknak, a sikeres iskolai tanulásnak. A játékok a gondolkodási műveletek gyakoroltatása, az emlékezet, a beszéd és a figyelem fejlesztését szolgálják. A tanulási folyamatban a játékok, játékos feladatok vonzóvá teszik a tanulást a

gyermek számára, önként, belső motiváció hatására vesznek részt a folyamatban. Növelik a gyermek intellektuális aktivitását, kíváncsiságát, megtartják érdeklődését, fokozzák tudásvágyát, erőfeszítését, kitartását, a siker reménye újra és újra próbálkozásra ösztönzi. A vonzó játékok gyakorlása, új megoldások keresésére sarkallják. A tevékenység, a játék öröme, az öntevékeny részvétel a tanulásban, a tudás szülte sikerélmény pozitívan befolyásolja a gyermek viszonyát a tanuláshoz, kiküszöböli a tanulásban a kudarcot, iskolához való viszonyalakítása szempontjából rendkívül fontos.

8. A tanulásról, a tanulás szervezeti formái

A tanulás óvodáskorban elsősorban játékos cselekvésben megy végbe. Az eredményes tanulás alapja a megismerő folyamat és a tevékenység-cselekvés összekapcsolása. A 3-4 éveseknél a cselekvések, tevékenységek bemutatása, 5 év körül a bemutatás és a magyarázat együttesen, míg később már a magyarázat is hatékonyan ösztönöz tevékenységre, eredményez tanulást.

Az óvodáskorúak tanulásában jelentős szerepe van a modellkövetésnek, utánzásos és belátásos tanulásnak. Ez fokozza a felnőttek felelősségét, hisz minden tevékenységünk, megnyilvánulásunk minta a gyermek számára. Tudjuk, hogy a gyermek utánozza az óvodapedagógus tevékenységhez való viszonyát is. A beszéd fontos eleme a tanulásnak. A valóságos kommunikációs helyzetek – beszélgetés, kérdés, spontán közlés – elősegítik a gondolkodás fejlődését, a tanulás eredményességét. A spontán tanulás mellett szükség van az óvodapedagógus által szervezett tervszerű tanulásra is.

A program szerinti tanulás eltér a hagyományos tanulástól. Ennek egyértelmű igazolása az epochális rendszer és az egyéni fejlesztés középpontba állítása. A program gyermekszemléletével nem egyeztethető össze a kötelező foglalkozások – kivétel a testnevelés foglalkozás – szervezése. A kötelezőség, az ebből eredő tömeges jelenlét, a gyakori kudarc, az önérvényesítési igény, egyéni szükséglet háttérbe szorítja óvodáskorban a belsőből eredő kíváncsiságot, érdeklődést, gátolja az autonóm önirányítás önszabályozás kialakítását.

Nem használható a kezdeményezés szó sem, mert a tanulás szervezéséhez, a gyermekérdeklődésének felkeltéséhez semmilyen mesterséges motiváció nem szükséges. Az a szerencsés és kívánatos, hogy ha maga a tevékenység vonzza a gyermeket, a tanulás öröme, élménye, sikere motiválja, nem valamilyen külső felhívó inger. A tanulást kötetlen tanulási

folyamatnak nevezzük, ami annyit jelent, hogy a gyermek számára a részvétel önkéntes, az óvónő pedig mindig a megfelelő időben megteremti a tanulás feltételeit, minden felhívó jelleget mellőzve, szervező, előkészítő munkát végez.

Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése. Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire. A tanulás lehetséges formái az óvodában:

- az utánzásos minta- és modellkövetéses magatartás és viselkedéstanulás, szokások alakítása,
- a spontán játékos tapasztalatszerzés;
- a játékos, cselekvéses tanulás;
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés;
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés;
- a gyakorlati problémamegoldás.

Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során, személyre szabott, pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását.

8.1.Az epochális tanulási rendszer

A epochális tanulás olyan rendszer, amelyben:

- a testnevelés kivételével minden tervezett tanulás kötetlen, mert ez az a szervezeti forma, amelyben a 3-7 éves korú gyermekek képességei jobban aktivizálhatók, amelyben megőrizhetik autonómiájukat.

- önként, de maximum 8 gyermek vehet részt
- elkerülhető, hogy legyenek olyan gyerekek (tankötelesek), akik az önkéntesség miatt esetleg rendszeresen nem vesznek részt a szervezett tanulási folyamatban. A

tanulási tevékenység szervezése epochákban történik

- Környezetismeret, környezetvédelem, munka, illem
- Matematika

epochák vannak, melyek helyét és idejét a tanévben az aktualitás (pl.: évszak) határozza meg.

Ez azt jelenti, hogy a környezeti és matematikai tanulás ciklusosan rendeződve követik

egymást. Egy epochába sorolt témakör (pl.: őszi) anyagával több hétig (2-3 akár 4 hétig is) lehet foglalkozni folyamatosan.

- A naponta ismétlődő feldolgozás megteremti a folyamatos gyakorlás feltételeit, de azt is eredményezi, hogy a témakör feldolgozása mindig az egészből indul ki, majd a részek egymásra építésével az egészhez tér vissza.
- Epochális feldolgozás eredményeként megszűnt az ismeret és tapasztalatszerzés mozaikolása, foglalkozásokra szétszedése.
- A témakör feldolgozásának mélységét mindig az epochális tanulásban résztvevő gyermekek egyenkénti fejlettsége határozza meg.
- A gyerekek öntevékenyen vesznek részt a tanulásban, a folyamatos, egymásra épülő, fokozatosan gazdagodó, koncentrikusan bővülő tapasztalatszerzés eredményeként lépésről-lépésre felfedezik az oksági viszonyokat, összefüggéseket, képesek azonosságok, különbözőségek meglátására, általánosításra, konkretizálásra és adott vagy választott szempont szerint osztályozásra.
- Az epochákat témakörönként kell kialakítani, hozzákapcsolva lehetőség szerint komplexen a zenei-, és mese, vers anyagot, ábrázoló technikát, testnevelést.
- Az epochák időtartama (az hogy hány hétig tart) a feldolgozandó témakörtől függ, ettől eltérés csak kiscsoportban van. A 3-4 éves korcsoportban a ciklusok kéthetesek. A matematika és környezet ciklusok között úgynevezett pihenő hetek vannak, ami azt jelenti, hogy ezeken a heteken nincs ciklus, de van minden más tanulás, mese, vers, ének, ábrázolás és testnevelés.
- A témakör anyagát hetekre kell bontani úgy, hogy a feldolgozásuk kövesse a tapasztalatszerzés és világlátás általános elveit, az általánostól indulva, a részeken át vissza az egészlegességig.
- Az óvodapedagógusok kötetlen, mikrocsoportos – osztott és osztatlan életkorú csoportokban egyaránt egyéni fejlődésre, fejlesztésre koncentrálnak tanulás tevékenységet szerveznek, maximum 8 gyerek részvételével, négy napon keresztül azonos témával, egyénre szabott feladatokkal, módszerekkel, és eszközökkel.
- A részvétel négy napon át a gyermekek számára lehetőség, eldönthetik melyik napon vagy a héten hányszor vesznek részt a tanulási tevékenységben. A negyedik napon az óvodapedagógus tanulni hívja azokat a gyerekeket, akik addig önként nem vettek részt és 5-7 évesek.
- A bevonás minden tevékenységre vonatkozik (mese, ének-zene, ábrázolás, matematika, környezet). Helyes, ha az óvodapedagógus arra is figyel, ha egy négy éves soha nem vesz részt

a tanulásban és igyekszik megtalálni az okokat

- A tanulási tevékenységet játékidőben, jól elkülönített, a tanulásnak fenntartott helyen, naponta, megközelítőleg azonos időben szervezzük. Az óvodapedagógusnak ki kell alakítani a nyugodt tanulás feltételeit
 - elmélyülten játszó gyermekcsoport,
 - jól átgondolt szokásrendszer (pl.: halk beszéd, tapintatos viselkedés)
 - célszerűen berendezett csoportszoba, viszonylag elkülönített tanulóhellyel.

8.2.Az epochális tanulási rendszer jellemzői

- A matematika és környezetismeret epochát a csoportokban dolgozó óvodapedagógusok osszák meg maguk között. Mindkét tanulási tevékenységet tervezzék meg egy évre. Egy epochán belül le kell bontani a tevékenységeket egy hétre ahhoz mérten, ahogyan azt a gyermekek fejlődése megkívánja. Emellett az adott epochához kiválasztja a – lehetőleg – aktuális mesét, verset, ének-zenét, ábrázolási témát és technikát, valamint a testnevelés feladatát és témáját.
- A csoportokban a fejlesztés egyaránt az egyéni fejlettségre épül. Belső motiváció és nem külső kényszer hatására vesznek részt a gyerekek egy sajátos megismerő folyamatban, kivéve azokat, akik önként nem kapcsolódnak be és tanköteles korúak. Számukra esetenként kötelezővé válhat a részvétel, hisz nem maradhatnak ki rendszeresen a szervezett tapasztalatszerzésből.
- Egyszerre kevés gyerek vesz részt a szervezett tanulásban (6-8 fő), az óvodapedagógus minden gyermek tevékenységét külön-külön figyelemmel kíséri, kiküszöböli a sikertelenséget, kudarcot növelve a gyermek önbizalmát, mely fokozza aktivitását, teljesítményét. Segítséggel vagy önkorrigálással javítja a hibát, rávezet a sikeres megoldásra, az iskolába menőket fokozottan önellenőrzésre buzdítja.
- Fontos, hogy a gyerekben pozitív viszony alakuljon ki a megismerés, ezen belül a tanulóhoz, azaz szeressenek, akarjanak tanulni. A kudarc, a sikertelenség azt a kíváncsiságot, érdeklődést oltja ki a gyermekből, ami az óvodáskor oly szembetűnő jellemzője, ha megfelelő tanulási feltételeket teremtünk számukra. Ezért a tanulásban – nem a szocializációs folyamatban – a gátló kudarcok kiküszöbölésére kell törekedni, mert a siker önmaga motiválja a gyereket az újabb örömteli megismerő, tapasztalatszerző tevékenységre, önmaga fejlődésének rugójává válik. Az

óvodapedagógusnak pontosan tudnia kell, hogy az adott gyermeknek milyen feladatot adhat ahhoz, hogy erőfeszítések árán sikerélményhez jusson, vagyis a tevékenység elvégzésének eredményeként képességei fejlődjenek.

- Az óvodapedagógus mindig meggyőződik arról, hogy a gyermek érti-e a neki adott feladatot, megoldásra ösztönöz, kitartásra, újabb próbálkozásra buzdít. Értékelésével erősíti a gyermekben a reális önbizalmat, a mi fokozza a biztonságérzetüket, emocionális stabilitást eredményez.
- Az epochális tanulási folyamatban megsokasodott a beszédhelyzetek száma, fokozódik a gyerekek beszédkedve.
- A tanulás időtartama nem behatárolt a gyerekek érdeklődésétől függ. Epochális rendszerben egy héten akár négyszer is részt vehetnek a tanulási tevékenységben, folyamatos gyakorlásra van lehetőség.
- A gyermekek általában más-más feladatot kapnak, esetenként lehet azonos is vagy másik gyermek előző játékát is megkaphatják, ha az óvodapedagógus szükségesnek tartja vagy a gyermek kéri.
- Az epochális tanulási folyamatban (matematika, környezet benti feldolgozása) a gyermekek az óvónő által tervezett játékokon, játékos feladatokon keresztül szerzik meg, gyakorolják, alkalmazzák ismereteiket.

8.3.Kötetlenségről

A kötetlenség a gyermek számára önkéntességet, választási lehetőséget jelent a tevékenységek közül.

Eldöntheti, hogy:

- részt vesz-e a tanulási tevékenységben, vagy inkább tovább játszik
- a hét melyik napján vesz részt és egy héten hányszor

A kisebbeknek azt is jelenti, hogy felállhatnak az asztaltól, vagy a tevékenység helyéről és elmehetnek, ha akarnak- természetesen, csak akkor, ha a kapott vagy választott feladatukat befejezték- úgy, hogy a többieket nem zavarják. Az 5-7 évesek - akik tankötelessé válnak - csak akkor mehetnek el, ha elvégezték a feladatokat, amit az óvodapedagógus nekik tervezett. Az ő esetükben követelmény az önfegyelemre épülő szándékos figyelem, kitartás, feladattudat, feladattartás, szabálytudat erősítése, mint az iskola megkezdéséhez szükséges

magatartás. Az óvodapedagógus számára tudatosan tervezett tanulási helyzet megteremtését is jelenti, naponta megközelítőleg azonos időben és helyen. A tanulási folyamatban az óvónő felelőssége, nevelői kompetenciája, döntéshozó helyzete miatt megnő. A ciklusra hétre meghatározott keretanyagból neki kell eldönteni, hogy melyik gyerekek milyen nehézségű játékot, feladatot ad. /A gyerek kívánságát is figyelembe veszi, ha ők egymás játékát kérik/. Alternatívák közülük kell választania a gyermeknek aktuális teljesítményéhez, érdeklődéséhez igazodva. Birtokában kell lennie az egész éves tematikus tervnek, mert egyéni eltérések és a fejlesztés következményeként vannak olyan gyerekek, akiknek heti anyag jelenti az új ismeretet, vannak olyanok, akikkel az első ciklus anyagához kell visszatérni, és olyan gyerekek is vannak, akik jóval előbbre tartanak az ismeret-és tapasztalatszerzésben. Igaz, az osztott és osztatlan életkorú csoportok esetében is.

8.4.Módszerek, eszközök, munkaformák

Módszerek

- Szabályjátékok
- Természetes környezetben és valóságos tárgyakon történő szemléltetés, bemutatás, irányított megfigyelés 6-8 fővel, egyéni fejlettség szerinti szempontokkal, differenciálás
- Gyakorlás, ismétlés, ellenőrzés, értékelés, hibajavítás
- Kooperatív technikák alkalmazása, mozgás, zene

Eszközök

Az epochális tanulás eszköze maga a környező valóság, természetes környezet, a valóságos tárgyak, élőlények (állatok) és azok makettjeiből, képeiből, rajzokból készített játékeszközök, játékos feladatok. A valóságból szerzett tapasztalat alkalmazásához készített környezeti játékok képei, rajzai, makettjei élethűek, színesek, nem tartalmaznak mesés elemeket. A matematikai feladatokhoz felhasznált formák változatosak, színesek. Követelmény, hogy az eszköz ne csak ismereteket, tapasztalatok megszerzését, alkalmazását szolgálják, hanem a gyerekek esztétikai érzékét is fejlesszék.

Munkaformák

- Az epochális tanulási rendszerben a mikro csoportos egyéni munkaformát kell alkalmazni rendszeresen.

- Frontális munkaformát ritkán, helyzethez igazítottan /testnevelés, ének/ szabad alkalmazni.
- Csoport és páros munkaforma alkalmazása esetenként indokolt, pl.: közös rajz, festés éneklés, mese hallgatása vagy két gyermek old meg egy szabályjátékot.

9. Az óvodai heti rend

Kiscsoport:

Általában kéthetes ciklusokat kell tervezni környezetből és matematikából, egymást váltva. A ciklusok közé pihenőhetet kell beiktatni, amikor környezetismeret, matematikai tapasztalatszerzés nincs, de van ábrázolás, ének, mese, vers és testnevelés.

Középső csoport:

Egymást váltó környezetismeret, környezetvédelem, munka, illem és matematika epochákat kell tervezni. Időtartamuk 2-3-4 hét, amelyből nagyobb részt a helyszíni tapasztalatszerzés kapjon, kisebb részt a csoportszobabeli feldolgozás. Egy epochán belül a témát hetekre le kell bontani.

Nagycsoport:

Nagycsoportban az epochákat hasonló módon kell tervezni, hetekre lebontani – mint a középső csoportban. A nagy csoportban az epocha nagyobb részét kell fordítani a termi feldolgozásra, és kisebb időtartamot a helyszíni tapasztalatszerzésre. A testnevelést más napokon kell tervezni a csoport heti rendjében, hogy a testneveléshez szükséges eszközök rendelkezésre álljanak – pl.: hétfőn és csütörtökön

9.1. Környezetismeret, környezetvédelem, munka, illem epocha

Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek
Mese-vers	Mese vers	Mese-vers	Mese-vers	Mese-vers
Környezet	Környezet	Környezet	Környezet	Környezet
	Testnevelés /kötelező/			Testnevelés /kötelező/

9.2. Matematika epocha

Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek
Mese-vers	Mese vers	Mese-vers	Mese-vers	Mese-vers
Matematika	Matematika	Matematika	Matematika	Matematika
	Testnevelés /kötelező/			Testnevelés /kötelező/

10. Az óvoda napirendje

Az óvoda napirendjének kialakításánál azt vettük figyelembe, hogy az rugalmas legyen, a gyerekek biztonságérzetét, kiegyensúlyozott életritmusát szolgálja. A folyamatos napirend jobban igazodik a gyermekek életkori sajátosságaihoz, növekszik a játékra fordított idő, megfelelő keretet ad az epochális tanulási rendszernek. E napirend végrehajtása feltételezi a csoport célszerűen és megfelelően kialakított szokásrendszerét. Minden csoportban a szeptember, a szokásrendszer megalapozásának hónapja, amikor a gyerekek elsajátítják a higiéniai és együttélési normákat, szabályokat, ezáltal biztonságosabban mozognak csoportjukban, hiszen tudják, hogy mit várnak tőlük a felnőttek és a gyerekek egyaránt.

A folyamatos és rugalmas napirend lehetővé teszi, hogy önfegyelmük erősödjön, jobban figyeljenek egymásra, alkalmazkodjanak egymás igényeihez, szükségleteihez, a különböző tevékenységeket egymás mellett végezhesék, minden gyermek a maga tempójában és teljesítőképessége szerint. A nap folyamán figyelje meg az óvónő, hogy melyik gyermek milyen szinten végzi az önkiszolgáló munkát, miben kell segíteni őt ennek fejlődése érdekében. Az óvónő a gondozási feladatokat /kiscsoport/ előbb együtt végezze a gyermekkel, később a gyermek öntevékeny közreműködésével a saját maga és szükségleteivel kapcsolatos munkákban egyre nagyobb önállóságot biztosítson számára. Fontos, hogy a gyermek érezze az óvónő gondoskodó, óvó szeretetét e tevékenységek alatt is. Az óvoda adottságai miatt a napirend ebédig folyamatos, ebéd után az eddig alkalmazott

napirend szerint történik

Ebéd /12 óra/ után jó idő esetén játék az udvaron 13-13:15-ig, (rossz idő esetén anyanyelvi játékok, mozgásos szabályjátékok), délutáni pihenő; felkelés 15 órakor, a nagycsoportban

14:30-jor, aki nem alszik, felkelhet és csendesen játszhat, 15:15-kor uzsonna és játék 16 óráig

Napirend	
7:00	Gyülekezés, játék
8:30	Tízórai
9:30	Játék, tanulás, mindennapos testnevelés, szabad levegőn tartózkodás
12:00	Ebéd, fogmosás, játék
13:00-13:15	Délutáni pihenő kezdete
14:30	Nagycsoportosok felkelése
15:00	Kis-, középső csoportosok felkelése
15:15-16:00ig	Uzsonna, játék

11. Az óvodapedagógusok tervezési feladatai

Az óvodapedagógusok a tanulási folyamat tervezését külön naplóban, ciklusosan és heti lebontásban végezzék. Egy cikluson belül meg kell tervezni az ehhez kapcsolódó játékokat, minden gyermek számára külön, fejlettségének megfelelő fokozatban. Amikor a matematika, környezet epochák keretanyagát megtervezi, az ehhez kapcsolódó mese-vers, ének, ábrázolás, munka, illem és testnevelés anyagát is meghatározza.

Az epocha anyagát hetekre le kell bontan, hogy az a gyermekek fejlődési üteméhez, igényeihez igazodjon. A feladatok egymásra épüljenek és mindig az előző hét eredményeiből, ill. hiányosságaiból induljon ki.

12. Tanulási tevékenységek

Környezetismeret, munka, illem

A környezettel való megismerkedés az óvodai nevelés egészében érvényesülő folyamat. Általa a gyermekek az őket körülvevő és tágabb természeti, társadalmi környezetről olyan tapasztalatokat szereznek, amelyek az életkoruknak megfelelő, biztonságos eligazodáshoz nélkülözhetetlenek. Fejleszti megfigyelő képességüket, képzeletüket, gondolkodásukat, emlékezetüket. A környezettel való ismerkedés közben alakul a gyermek társas magatartása. Elősegíti a tárgyi és emberi környezethez fűződő kapcsolat, kedvező alakulását. A gyerekek a természeti és emberi környezetben érzékelik a szépet, a környezetvédelem, a környezet higiéné szerepét. Továbbá az óvodapedagógus a fenntartható fejlődés érdekében helyezzen hangsúlyt a környezettudatos magatartásformálás alapozására, alakítására.

Az epochális tanulás olyan rendszer, amelyben a testnevelés kivételével minden tervezett tanulás kötetlen, mert ez a szervezeti forma, amelyben a 3-7 éves korú gyermekek képességei jobban aktivizálhatók, amelyben megőrizhetik autonómiájukat, és melyben, önként, de egyszerre maximum 8 gyermek vehet részt. A tanulási tevékenység szervezése epochákban történik, környezetismeret, munka, illem és matematika tanulás epochák vannak, melyek helyét és idejét a tanévben az aktualitás /pl.: évszakok/ határozza meg.

A HETIREND az óvónő által szervezett fejlesztő tevékenységek napját határozza meg, kivéve az ábrázolást és az ének-zenét.

12.1 Környezetismeret, környezetvédelem, munka, illem epocha

- A tanulási tevékenységekben tehát maximum 8 gyermek vehet részt, négy napon keresztül, azonos témával, egyénekre szabott feladatokkal, módszerekkel, eszközökkel. A négy napon át a gyermek számára a részvétel lehetőség, ők döntenek el, hogy melyik napon vagy egy héten hányszor vesznek részt a tanulási tevékenységekben. Az utolsó napon az óvodapedagógus tanulni hívja azokat, akik addig önként nem vettek részt.
- A tanulás fő forrása a gyermek saját tapasztalata, mely összekapcsolandó a konkrét

világgal, mert az igazi megismeréshez az szükséges. Kiindulópontja az egyéni fejlettség, célja az egyéni képességfejlesztés.

- Alapelv, hogy tervezetten csak olyan témakörökkel lehet foglalkozni, amelyek helyszínen, természetes környezetben feldolgozhatók, megmutathatók a gyerekeknek
- Öt témakör, epocha feldolgozására van lehetőség, ezek lehetnek: őszi /emlékezés a nyárra/ tél, közlekedés /utazások végcéljaként ismerkedés a tágabb környezettel/ állatok, tavasz, nyár és család. A témakörökhöz szervesen kapcsolódnak a természetvédelmi feladatok, a munka és az illem.
- Kiscsoportban csak kinti, helyszíni tapasztalatszerzést szabad szervezni. A ciklus mindig kéthetes, és nem követi termi feldolgozást. Cél, hogy a gyermekek kevés cselekvésbe ágyazott közvetlen érzéki-észleleti úton szerezzenek tapasztalatokat.
- Középső csoportban a témakörök feldolgozása 2-3 hét helyszíni és 1 hét benti, termi felosztással történik.
- Nagycsoportban minden ciklusban egy hétig helyszínen elevenítik fel tapasztalataikat, ismereteiket, majd 2-3 hétig benti tanulás következik, amely alkalmas az ismeretek alkalmazására, gondolkodási műveletek gyakorlására, az alkalmazóképes tudás, képességfejlődés megfigyelésére játékokon keresztül.

I, Évszak epochák

/emlékezés nyárra, őszi, téli, tavaszra/

Kiscsoportban:

- Séták alkalmával figyeljék meg, vegyék észre a természet változásait.
- Időjárás és öltözködés összefüggéseinek felfedeztetése.
- Tudjanak gyönyörködni az évszakok szépségeiben.

Középső csoport:

/1. hét/ Időjárás hatása az emberre

- Séta alkalmával figyeljék meg a természet változásait, az emberek öltözködésében észrevehető változásokat.
- Időjárás és öltözködés összefüggéseinek felfedeztetése.
- Beszélgetés közbeni szókincs bővítés /borongós, széles, változékony, esős, szél-dzseki stb./

Illem:

- Séta közben ügyeljenek a helyes viselkedési szokásokra.
- A járda belső oldalán közlekedjenek, halkán beszélgessenek.
- Üdvözljék az ismerősöket.

/2. hét/ Időjárás hatása növényre, állatra. Séták alkalmával figyeljék meg a fákat, a természetben történt változásokat /eső, hó, szél megfigyelése/.

Évszakra jellemző:

- Fák, bokrok, levelek megfigyelése.
- Gyümölcs /alma, körte, dió stb./ zöldség / burgonya, répa stb./ virág / hóvirág, őszirózsa stb./ felismerése, megnevezése.
- Termékek gyűjtése /pl.: ősszel gesztenye, makk, falevelek stb./.
- Betakarítási munkák / szüret stb./

Állatra jellemző:

- Tudják, hogy melyik évszakban milyen madarak maradnak és költöznek el az időjárás hatására. /pl.: ősszel a költöző madarak fészkeinek meglátogatása, az itt maradók (pl.: cinege) megfigyelése/
- Állatok lakhelyének megnevezése.
- Madárvédelem.

Illem:

- Csoportszobába érkezéskor köszönjenek az ott tartózkodó felnőtteknek, gyerekeknek.
- Játék közben és a mindennapi életben is alkalmazzák az illemszabályokat. /pl.: ha valamire szükségük van, kérjék, köszönjék meg azt/

/3. hét/ Tantermi feldolgozás

- Évszakok felismerése, megnevezése a legjellemzőbb jegyek alapján /évszakok társasjáték, évszak fa/.
- Az adott évszakra jellemző időjárás, öltözködés összefüggéseinek felismerése.
- Az adott évszak hatása a növényekre.
- Növények felismerése, megnevezése sokoldalú érzékelés alapján /tapintás, illat, íz stb./
- Az évszak hatása az állatokra, madarakra. Állatok lakhelyének megnevezése, etetésük módja, fő táplálékuk.

- Játék /társas, kirakó/

Illem:

- Megbízások teljesítésekor alkalmazzák a megismert illemszabályokat /kopogás, köszönés/.
- Bemutatkozás gyakorlása.

Nagy csoport:

/1. hét/

- Az időjárás megfigyelése, az évszak szépsége, hatása az emberre.
- Séta alkalmával a különböző színek megcsodálása, emlékezés az előző évszakokra.
- Az időjárásban fedezzék fel a változásokat /melegszik a levegő, hosszabb ideig süt a nap és melegebben stb./ Pl.: harmat, szél fúj, változékony jelenségek megfigyelése, jelentéstartalmának megbeszélése.
- Időjárás és öltözködés összefüggése
- Testrészek védelme, betegségek megelőzése /pl.: esernyő, esőkabát, megfázás, nátha, mandulagyulladás/
- Az orvos gyógyító munkájának fontossága, gyógyszerek.

/2. hét/

- Séta alkalmával figyeljék meg a természetben történt változásokat /pl.: tavaszi rügyező fák vagy őszi, téli fákat/
- Az évszakban való gyönyörködés pl.: tavasszal /hóvirág, ibolya, aranyeső, barka/
- Téli megfigyelések: jégcsap, zúzmara, dér, madáretetés stb.
- Különböző munkák megfigyelése a kiskertekben, ill. az óvoda kis veteményes kertjében.
- Madarak, állatok folyamatos megfigyelése pl.: tavasszal a költöző madarak fészkeinek megfigyelése /visszatértek a gólyák, fecskék/ ősszel üres a gólyafészek, elrepültek a fecskék is messze Afrikába.

Illem:

- Séta alkalmával ügyeljenek a helyes viselkedési szokásokra.
- Halkan beszéljünk, köszönünk az ismerősöknek.

- A járda belső szélén haladunk.

/3. hét/

Termi feldolgozás:

- Az évszakok felismerése a legjellemzőbb jegyek alapján.
- Az adott évszakra jellemző időjárás, öltözködés összefüggéseinek felismerése.

/évszakok társasjáték/

- Az évszak hatása a növényekre, növények felismerése, megnevezése sokoldalú érzékelés alapján /illat, tapintás, forma (válogatás növények világa kártyáiból)/
- Az évszak hatása az állatokra, a madarak lakhelyének megnevezése, fő táplálékuk, kicsinyeik. /Válogatás, csoportosítás állatok világa kártyáiból./

Illem:

- Megbízások teljesítésekor alkalmazzák a megismert illemszabályokat /kopogás, köszönés, köszönöm szépen, szívesen stb./
- A csoportba érkező felnőtteknek köszönjenek, kínálják helyet.
- Bemutatkozás gyakorlása.

II, Közlekedés epocha:

Kis csoport:

- Séta alkalmával gyakorolják a gyalogos közlekedés szabályait.
- Figyeljék meg az utcán közlekedő járműveket.
- Nevezzék meg a leggyakrabban látott közlekedési eszközöket.

Középső csoport:

/1. hét/

- Gyalogos közlekedés, közvetlen környezet /helyszíni/
- Séta közben beszéljék meg és gyakorolják a gyalogos közlekedés szabályait /zebra, jelzőlámpa/

/2. hét/

- Járművek, utazások, ismerkedés a tágabb környezettel /helyszíni/
- Figyeljék meg a személy, ill. teherszállításra alkalmas járműveket.

/3. hét/

- Gyalogos közlekedés gyakorlása, utazások /helyszíni/

/4. hét/

Termi feldolgozás

- A közlekedésről szerzett ismeretek gyakoroltatása
- Tudják a teher, ill. személyszállításra alkalmas járműveket összehasonlítani, csoportosítani.
- Játék: Barkochba

Nagy csoport:

/1. hét/

- Gyalogos közlekedés, közvetlen környezet /helyszíni/
- Gyakorolják a helyes gyalogos közlekedést. /Látogatás a vasútállomásra, buszmegállóhoz./

/2. hét

- Járművek, utazások, ismerkedés a tágabb környezettel /helyszíni/
- Figyeljék meg a megkülönböztetett jelzésű járműveket a közlekedésben /pl.: mentő, tűzoltó/ ismerkedjenek a közlekedési dolgozók munkájával.
- Hasonlítsanak össze teher-, ill. személyszállításra alkalmas járműveket

/3. hét/

- Gyalogos közlekedés gyakorlása /helyszíni/

/4. hét/

Termi feldolgozás:

- A közlekedésről szerzett ismeretek gyakoroltatása
- Tudják a személy-, ill. teherszállításra alkalmas járműveket összehasonlítani, csoportosítani /terepasztal/
- Hasonlítsák össze a szárazföldi /légi, vízi/ közlekedési, ill. szállítóeszközöket.
- Játék: lefedéses játék
- Mi nem illik a sorba?

- Két jármű összehasonlítása

III, Háziállatok epocha:

Kiscsoport:

- Az állatok megfigyelése a ház körül /helyszíni/
- Ismerkedjenek meg néhány háziállattal /pl.: kutya, macska, tyúk, kakas/
- Figyeljék meg külső jellegzetességeiket, hangjukat
- Lehetőség szerint vegyenek részt a környezetükben élő állatok etetésében

Középső csoport:

/1-2. hét/

- Állatok megfigyelése a ház körül
- Ismerkedjenek meg a valóságban a kutyával, macskával, néhány háziszárnyassal és kicsinyeikkel
- Ismerkedjenek meg a sertéssel, a szarvasmarhával és kicsinyeikkel
- Beszéljenek az állatok külső jellegzetességeiről, hasznukról, etetésükről
- Lehetőség szerint vegyenek részt az állatok etetésében

/3. hét/

Termi feldolgozás:

- Válogasd ki a házi állatokat, rakd külön a vadon élő állatokat /műanyag állatok, ház, fák/
- Helyezd az állatokat oda, ahol laknak
- Az ember munkájának, gondoskodásának kiemelése más játékokban is

Nagy csoport:

/1. hét/

- Az állatok megfigyelése a ház körül
- Ismerkedjenek meg a háziállatok /pl.: kutya, macska, sertés, szarvasmarha/ külső jellegzetességeivel, hangjával
- Beszéljenek arról, hogy kinek milyen háziállata van otthon. Miért tartják? Hasznos vagy káros? Ki eteti? Mit eszik?

/2. hét/

- Ismerkedjenek meg a háziszárnyasokkal, külső jellegzetességeikkel, hangjával
- Bátran mondják el az állatokkal kapcsolatos élményeiket

- A háziszárnyasok haszna, etetése
- Beszélgetés

kicsinyeikről /3. hét/

- Ismerkedjenek meg a házinyúllal, hasznával. Miért tartjuk?
- Mit eszik? Miért kell rá különösen ügyelni? Milyen betegséget kaphat? Stb.
- Élményeiket bátran mondják el
- Beszéljenek a nyúl vadon élő rokonairól

/4. hét/

Termi feldolgozás:

- Csoportosítsák az összes ismert állatot, aszerint hol élnek:
- Egyesek a ház körül élnek és az emberek gondoskodnak róluk
 - Egyesek az ember számára hasznosak, mások nem
 - Vannak, amelyek vadon élnek /erdő, mező, víz/
- Hasonlítsák össze az általuk ismert állatok környezetét, életmódját
- Fedezzék fel a háziszárnyasok és a többi madár közötti hasonlóságokat, különbségeket
- Bővítsék az állatokról szerzett ismereteiket /erdők, mezők madarai; hazai erdők, vizek állatai; állatkertben élő állatok/
- Játék: állat, lakhely párosítása
- Lefedéssel játék /csoportosítás, összehasonlítás/
- Fedd le csak az állatokat /négy lábú/; csak a madarakat; csak azt takard le, amelyik állatnak toll, szőr fedi a testét stb.
- Barkochba

Az óvodapedagógus feladatai:

- Helyszíni foglalkozások szervezése, lebonyolítása
- Termi feldolgozáskor egyénre szabott feladatok kiválasztása, előkészítése
- Kísérje figyelemmel az egyes gyerekek fejlődését, differenciált feladatok előkészítése

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- A gyermekek elemi ismeretekkel rendelkezzenek. Tudják nevüket, születési helyüket

és idejüket, lakcímüket, szüleik nevét és foglalkozását

- A gyermekek tudjanak tájékozódni környezetükben
- Felismerik a napszakokat
- Az évszakokat felismerik a legjellemzőbb jegyek alapján
- Ismerik a háziállatokat, vadállatokat, madarakat, bogarakat. Tudják azokat csoportosítani
- Ismerik a közlekedési eszközöket, tudják azokat csoportosítani
- Ismerjék a gyalogos közlekedés szabályait
- Ismerjék meg testrészeiket, érzékszerveiket, azok funkcióját
- Tárgyak, jelenségek közötti feltűnő összefüggést felismernek
- Ismert tárgyakat, jelenségeket külső jegyeik, rendeltetésük szerint összehasonlítanak

12.2Munka

1. A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató munka és munka jellegű játékos tevékenység – az önkiszolgálás, a segítség az óvodapedagógusnak és más felnőtteknek, a csoporttársakkal együtt, értük, később önálló tevékenységként végzett alkalmi megbízások teljesítése, az elvállalt naposi vagy egyéb munka, a környezet-, a növény- és állatgondozás.

2. A gyermek-munkajellegű tevékenysége: – örömmel és szívesen végzett aktív tevékenység; – a tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok, mint a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság alakításának fontos lehetősége; – a közösségi kapcsolatok a kötelességteljesítés alakításának eszköze, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

3. A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális, vagyis a gyermeknek saját magához mérten fejlesztő értékelést igényel.

Célja

Általa sokszínű tapasztalatot szerezzenek a környezetről. Akarati tulajdonságok kialakulását, fejlesztését szolgálja, mint kitartás, felelősségérzet, fegyelmezettség,

erőfeszítésre való készítés, a motoros képességek sokoldalú fejlesztése.

Az óvodapedagógus a munkát úgy tervezze és szervezze, hogy:

- a gyermekekben tudatosuljon, hogy munkavégzésük hasznos tevékenység
- szívesen kapcsolódjanak be
- tanulják meg a munkavégzés pontos menetét
- becsüljék meg mások és saját munkájukat
- a közös tevékenység alatt tanuljanak meg alkalmazkodni egymáshoz
- tapasztalják meg, hogy a munka hasznos tevékenység, újra és újra el kell végezni

A óvodában végezhető munkafajták:

- önkiszolgáló munka
- a mindennapi élettel kapcsolatos munkák
- heti munkanap
- a környezeti ciklushoz kapcsolódó munkák

1. Önkiszolgáló munka

- étkezés, öltözködés, testápolás

2. A mindennapi élettel kapcsolatos munkák

- a játszóhely rendbetétele
- teremberendezés
- könyvek, játékok javítása
- megbízatások teljesítése

3. Heti munkanap

- Hetente egyszer, mindig ugyanabban az időben az óvodapedagógus előkészíti a szükséges eszközöket és munkához lát
- A gyerekek csatlakozhatnak
- Aki bekapcsolódik, annak a munka fázisait pontosan kell elvégeznie
- És csak akkor hagyhatja abba, ha a vállalt munkát elvégezte

Munkafajták:

- takarítás /elsősorban játékeszközök/
- mosás /az általuk használt kötények/

- virággondozás /locsolás, levelek lemosása/
4. Környezet ciklushoz kapcsolódó munkák
- tanuláshoz kötötten tervezzük

.Az óvodapedagógus feladatai:

- a munkához szükséges eszközök, anyagok előkészítése
- személyes példaadás, a munka tevékenységek megszerettetése
- az elvégzett munka értékelése

Fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- A gyermekek tudják, mikor végeznek hasznos, eredményes, építő tevékenységet
- Szívesen kapcsolódnak be, önként vállalják a munkában való részvételt, tanulják meg a munkavégzés pontos menetét
- A közös tevékenység alatt tudnak egymáshoz alkalmazkodni
- Megtanulják megbecsülni egymás munkáját
- A munkához való pozitív viszony kialakul
- Megtapasztalják, hogy a munka rendszeresen ismétlődő tevékenység, amit újra és újra el kell végezni

12.3.Beszédfejlesztés

Az óvodáskor egyik legfontosabb alapképessége a kommunikáció. Legfontosabb feladatunk, hogy elsősorban a kommunikáló képességet, a beszélő magatartást kell kialakítani. A beszélőkedv, a beszédhelyzet, a beszélő lehetőség, a családi környezet /élmények, ingergazdagság/ és az óvodai modell /óvónő, felnőttek, gyermektársak együttesen hatnak a gyermek beszédfejlődésére. Az óvodában fokozódik a beszédaktivitása a bővülő társas kapcsolatok és a változatos beszédhelyzetek hatására. A beszédfejlesztés az egész óvodai nevelést átfogó feladat. Az óvodapedagógus figyelje és ismerje meg a gyermek beszédállapotát a következő szempontok szerint:

- Beszédhang-hallás

- Relációs szókincs
- Beszédértés
- Hangok vizsgálata
- Mondatszerkesztés
- Összefüggő beszéd

A gyermek beszédtanulásánál döntő tényező az érzelmi alapon megvalósuló utánzás, ezért az óvodapedagógus beszéde legyen nyelvtanilag kifogástalan, egyszerű és kifejező.

Figyeljen arra, hogy:

- A gyermek kérdésére mindig válaszoljon
- Tegyen fel ő is kérdéseket
- Tapintatosan segítse a beszédhibás gyermek fejlődését
- Fordítson figyelmet a gátlásos gyermekre, empátiával törekedjen a szóbeli aktivizálásra
- Alkalmazza a nyelvi játékokat

12.4. Mesélés, verselés

- a) A többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, dúdolók, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez. Ezek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket nyújtanak.
- b) A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője.
- c) A mese – képi és konkrét formában – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges, megfelelő viselkedésformákat.
- d) A mese különösen alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világgépének kialakítására. Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, s egyben feloldást és megoldást kínál. A tárgyi világot is megelevenítő, átéltesítő szemléletmódja, és az ehhez társuló, a szigorú ok-okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világgépe, csodákkal és átváltozásokkal ráébreszt a mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra és a külvilágra irányított megismerési törekvésekre.
- e) A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságban

érzi magát, s a játéktevékenységhez hasonlóan a mesehallgatás elengedett intim állapotában eleven, belső képvilágot jelenít meg. A belső képalkotásnak ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája.

- f) A gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja.
- g) A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme.
- h) . Az óvodában a népi, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

Mesét, verset /egy hétig ugyanazt/ a hét minden napján halljanak a gyerekek, megközelítőleg azonos időben. Szöveghűen, szemléltető eszközök nélkül mesélnek az óvodapedagógusok, hogy a tv-hez szokott képet pozitívan befogadó gyermekek képesek legyenek a belső képalakításra. A mesén való részvétel a gyermekek számára mindig önkéntes. A mesék, versek komplexen /hangulatban, témában/ kapcsolódnak más tanulási tevékenység tartalmához p.: évszakhoz, ünnepekhez, egyéb aktualitásokhoz. A mesélés játékidőn belül történik. A gyermekeknek ismerniük kell a mese alatti szabályokat, szokásrendszert. A mese-vers anyag összeállításának szempontjai:

- Osztott életkorú csoportok lévén a mese, vers kiválasztásakor előtérbe kerülnek az életkori sajátosságok
- A mesék döntő részét a népmesékből válogatja ki az óvodapedagógus, de vegye figyelembe a gyerekek kívánságait is.
- A nemzetiség és migráns gyerekek részére válasszon mesét, verset, mondókát saját kultúrájukból is.
- A versek együttes gyakorlása csak pár gyermeket érintsen egy-egy alkalommal
- A gyerekek ne „szavaljanak” kórusban, egyenként mondják el a verset

Kiscsoport

A dúdolók, csiklandozók, höcöggetők, tapsoltatók, rövid mondókák jó szolgálatot tesznek a beszoktatás során. Ezeket kövesse az állathangutánzó és felelgetős mese-mondókák, halmozó és láncmesék, rövid versek, verses mesék. Ezeket nem csak ilyen sorban, hanem a gyerekek kívánságának megfelelően, nagyon sokszor kell ismétetni a kiscsoportban is, és nagyobb /középső és nagycsoportban/ korukban is. A mesék nagy részét a népmesék adják, kiscsoportban elsősorban az állatmesék. 10-12 mesét ismerjenek a gyerekek, alvás előtt ugyanabból vagy más mesékből mondjon az óvodapedagógus.

A versek kiválasztása kiscsoportban elsősorban mozgásos és énekes játékhoz kapcsolódjon. A versek, mondókák ismétlése a nap bármely szakában kezdeményezhető. A tanév folyamán 8-10 mondókát, verset tanuljanak meg a gyerekek, de ugyanennyit meghallgatás végett mondjon el az óvodapedagógus. Játékidőben nézegessenek képeskönyvet, a könyvek használatát, védelmét lássák és tanulják meg a gyerekek.

Középső csoport

A kiscsoportban tanult mondókák, versek, mesék mellett környezetükről szóló mondókákat, verseket, meséket /növények, évszakok, állatok/ ismerjenek meg. A népi mondóka, vers, mese mellett legjobb költőink gyerekek való, rövid, többnyire népköltészeti ihletésű verseiből, verses meséiből is válogasson az óvónő. Legyen vidám, humoros, vers és mese is.

A tanév folyamán 3-4 kiolvasót, 7-8 verset tanuljanak és ismételgessenek, de ugyanennyit még meghallgatás, szórakoztatás céljából is mondjon az óvodapedagógus. A mesék között legyen állatmese, láncmese, de egyszerű tündérmese is. A tanév során 12-14 mesét ismerjenek jól meg a gyerekek. Mondjon az óvodapedagógus egyszerű történeteket, hasonló korú gyermekekről, állatokról, állatkölykökről. Legyen alkalom arra, hogy a gyermekek kedvenc meséiket újra kérhessék. A kedvenc versüket, meséjüket /ha ez arra alkalmas/ bábozással, dramatizálással tegyék még élvezetesebbé.

Nagycsoport

A kis és középső csoportban megismert versek, mesék elbeszélések ismétlésére legyen lehetőség és alkalom nagycsoportban is. A kiszámolókat, labdázatókat, párválasztókat, felelgetős és tréfás mondókákat az ezekhez kapcsolódó mozgással együtt tanítsa meg az óvodapedagógus. A 10-15 vers témája kibővíülhet, de mindig a gyermekek élményvilágához kapcsolódjon. A nagycsoportos is halljon állatmesét, tréfás mesét, rövid elbeszéléseket, de a mesék többségét a tündérmesék adják. A mesék drámaisága, a csodák, a mesehősök jellemének kiszínezése, az ismétlődő helyzetek, szövegrészek, az átváltozások mind-mind óriási örömforrás és élmény a gyermek számára.

A tündérmesék párbeszédei, különböző helyzetei, a szereplők átváltozásai egyre több lehetőséget adnak az együtt bábozásra és dramatikus játékokra. Az e tevékenységhez szükséges eszközök álljanak mindig rendelkezésre /térben és időben/ a gyermek számára. 12-15 mesét ismerjenek és ugyanennyit hallgassanak meg szórakoztatásul. A kedvenc mese, vers elmondására kapjon lehetőséget a gyermek, amely az összefüggő beszéd fejlődését szolgálja.

Az óvodapedagógus feladatai:

- az epochához kapcsolódóan kiválasztja a verset, mesét, a csoport fejlettségének megfelelően
- barátságos, nyugodt légkört biztosít a meséléshez
- a gyermekek szókincsének folyamatos bővítése anyanyelvi kultúrájának fejlesztése
- mesedramatizáláshoz szükséges eszközök, szervezési feladatok előkészítése

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- ismerjenek 15-20 népmesét, műmesét
- tudjanak 10-15 verset, mondókát
- próbáljanak önállóan mesét mondani
- tudjanak folyamatos, összefüggő mondatokat alkotni
- képesek önálló történet elmondására
- bátran beszélnek, szókincsük gazdag
- különbséget tud tenni a mese és a valóság között
- fejlődjön szövegértésük, próbálják megfogalmazni a mese tanulságát, mondanivalóját

12.5. Matematika

- A matematika a környező világ azon tárgyainak tulajdonságaival történő megismerkedést szolgálja, amelyekkel a gyermekek nap mint nap találkoznak, kapcsolatba kerülnek játékok vagy más tevékenységük közben. Matematikai tanulással a cél, megteremteni annak a lehetőségét, hogy tevékenykedések, cselekvések során

fejlődjenek képességeik, alakuljon ki bennük pozitív viszonyok a későbbi matematikához úgy, hogy közben többször megélhetik, átérezhetik a felfedezés, rátalálás, felismerés, a tudás örömét. A spontán helyzeteken kívül, rendszeresen szervezni kell matematika tanulást, ahol lehetőség van a hatékony és tudatos egyéni képességfejlesztésre. A gyerekek feladataikat matematikai játékokkal, játékos feladatokkal oldják meg. A játékok színesek, esztétikusak legyenek, a gyerekek szívesen dolgozzanak velük.

- Ez a matematika eltér a régi matematikától abban, hogy a feldolgozandó anyag mennyisége lényegesen kevesebb, de tartalmából sokkal mélyebb, több időt biztosít az egy témában, egy szituációban való elmélyülésre, gyakorlásra. Eltér a régiektől abban is, hogy rugalmasan kezelhető, egy adott témában nincsenek meghatározva részfeladatok, nem kötött az irány, az óvónő a gyerekek érdeklődésétől, aktivitásából képességeiktől függően mélyül el a témában. A témakörök feldolgozásánál kitűnik, hogy nem ismerettömeget szeretnénk zúdíttani a gyermekre, hanem megteremtjük annak lehetőségét, hogy sok tapasztalatot szerezhessenek, változatos formában felfedezhessenek, a különböző játékok során fejlődjenek képességeik, formálódjon globális világképük.
- A matematika ciklusok szervezése, az epochák témaköreinek meghatározására, hetekre bontása középső-és nagycsoportban azonos. /Négy epocha kialakításra van lehetőség/ Kiscsoportban is van matematika tanulás, a ciklusok kétheteseek. A kiscsoportos matematika anyag a közvetlen környezet tárgyaitól tulajdonságaival történő ismerkedést szolgálja, közvetlen tapasztalás útján. /Négy epocha kialakításra van lehetőség

Matematikai ciklusok kiscsoportosok részére

I. Epocha /2 hét/

Tapasztalatszerzés környezetünk tárgyairól

1. hét

- a csoportszoba tárgyaitól, berendezéseinek mérése, megnevezése

2.hét

- a tárgyak színe és egyéb tulajdonságai

II. Epocha /2 hét/

Tapasztalatszerzés környezetünk tárgyairól

1. hét

- kisebb, nagyobb, ugyanakkora

2. hét

- több, kevesebb /pl.: több a szék, mint az asztal a csoportszobában/

III. EPOCHÁ /2 hét/

Téri viszonyok tapasztalása

1. hét

- testséma, ismerkedés a testrészekkel, mozgások

2. hét

- alacsony, magas, hosszabb, rövidebb

IV. EPOCHÁ

A tapasztalatok komplex gyakoroltatása.

- Az eddig szerzett tapasztalatok, ismeretek gyakoroltatása a korábbi ciklusokban már használt és újabb játékokon keresztül.

Matematikai ciklusok középső és nagycsoportosok részére

I. EPOCHÁ /4 hét/

Tapasztalatszerzés a környezet tárgyairól, azok jellemző tulajdonságairól

Folyamatos tevékenykedés, tapasztalatszerzés

Különböző képességfejlesztő játékok során ismerkedjenek meg a környezetükben fellelhető tárgyak tulajdonságaival

Érzékelés, észlelés, összehasonlítás fejlesztése során pontos legyen színismeretük, formalításuk, nagyságérzékelésük és anyagismeretük

1. hét

- rendszerezés, válogatás során kerüljenek problémahelyzetekbe
- keressenek válogatási, rendszerezési, osztályozási szempontokat és hozzanak létre azonos tulajdonságokkal rendelkező csoportokat (halmazokat)
- tevékenykedés során állandóan beszéljenek, tapasztalataikat fogalmazzák

meg, keressék a megoldást szóban

Játékok:

Mi van a zsákban?

Barkochba játék

Igaz-hamis játék

2. hét

- a tudatos képességfejlesztés során legyen módjuk alaposan megismerkedni a színek világával

Játékok:

Színdominó /a dominó elvén működik, azonos szín keresése/

Színes torony építése /Van-e benne zöld? Mutass rá!/

Színmozaik /a különböző színű, színárnyalatú négyzetekkel kel feladni a táblát, miután megkereste az ugyanolyan színűt/

Pálcajáték /A számolópálcikával megegyező színű vonalak vannak az alaplapon, fedd le azokat megfelelő színű pálcikával/

Színes ceruzák szétválogatása

3. hét

- változatos formában érzékeljék /látás, hallás, tapintás, mozgás/ a különböző tárgyak nagyságbeli eltéréseit, azonosságait
- -legyen pontos ismeretük a kisebb, nagyobb, ugyanakkora fogalmakról

Játékok:

Kezemben egy tárgy, keress ettől nagyobbat, kisebbet

Bohóc /a bohóc arcáról, kalapjáról, nyakkendőjéről kivágott köröket kell e gyerekeknek helyesen visszatenni

4. hét

- a válogatások során szinte mindig nyíljon mód párosításra, számlálásra, ugyanannyi sokirányú felfedezésére, bizonyítására

- Bontás, pótlás, relációs jel biztonságos alkalmazása

Játékok:

Egy tálban gyümölcsök vannak, tedd el két üvegbe, ahogy te akarod. Melyikben van több, kevesebb?

Játék kockákkal, számkártyával stb.

II. EPOCHÁ /3 hét/

Téri viszonyok tapasztalása, ebben a ciklusban elsődleges feladat a térérzékelés fejlesztése, a testséma, térbeli mozgások, irányok.

1. hét

- az óvónők igyekezzenek változatos játékok során a gyerekekkel megismertetni az önmagához mért teret

- szerezzenek tapasztalatot sokszor változatos formában az:

Alatt – fölött

Előtt – mögött

Mellett – között

Kívül – belül

Jobb – bal viszonyokról

Játékok:

Önmaga felismerése, azonosítása tükörben

Barkochba, kire gondoltam?

Oldaliság gyakorlása

A test elülső és hátulsó részének és függőleges zónájának megismerése /pl.: a karikát helyezd magad elé, a hátad mögé/

Tárgyakhöz viszonyított testhelyzetek gyakorlása

2. hét

- legyen lehetőség a téri viszonyok tapasztalása mellett, ugyanezek síkban való érzékelésére, irányok megnevezésére
- a fejlettebb gyerekek ne csak önmagukhoz mérten tapasztalják meg e viszonyokat, hanem más pontokhoz, társaikhoz mérten is.
- a játék során figyeljék meg mindezeket tükörben /olyan tükörben, melyben teljesen látja magát/ fedezzük fel a tükörkép érdekességeit

Játékok:

- Irányjáték /a képeket helyezd a nyílra megfelelően/
- Képalakítás utasítás szerint /pl.: két fa között egy bokor, lombos fa alatt egy piros virág, a fa ágán tarka macska stb./
- Állatok képei vannak kirakva /pl.: elefánt, tyúk, egér, medve stb./ Rendezd az állatokat
- Tükörkép játék

3. hét

- fedezzék fel, hogy a sorozatok olyan rendszerek, amelyek életünk során is felfedezhetőek
- hozzunk létre változatos játékokban perioditást
- érzékeltsük a gyerekekkel mindezt, színek sorozatának létrehozásával, hangokkal, mozgással
- tapasztalhatjuk a sorozatok és a tükörkép érdekességeit

Játékok:

Játék a hanggal, 6 gyermek játszik, egyik dobbant, másik tapsol, dobbant, tapsol. Dobbant Csigavonal játék – koronggal /piros, kék/; virág-alma; négyzet-kör-háromszög

Építkezés /időrendi sorozat/pl.: ház, hóember

Három gyerek – három szék; Hányféle módon tud leülni három gyerek három székre?

III. EPOCHÁ /3 hét/

Kiterjedések térben és síkban

Feladatunk a környezetünk tárgyainak, jelenségeinek jellemző tulajdonságainak

1. hét

- az életünket körülvevő jelenségek közül ismerjék meg és szerezzenek tapasztalatot az alacsony, magas, ugyanolyan fogalmáról, azok sorba rendezéséről
- hozzanak létre különböző magasságokat, becsüljék meg, mérik meg, tegyék ugyanolyan magassá
- hozzanak létre számlépcsőt

Játékok:

A gyerekek sorba állása magasság szerint

Kivágott figurák sorba rendezése /ház, asztal, baba stb./

Építés műanyag kockákból úgy, hogy az első legyen a legkisebb

Építés színes rudakból

2. hét

- változatos játékok, játékos feladatok során tapasztalják meg többféleképpen a hosszabb, rövidebb, ugyanolyan hosszú-t
- alakuljon ki pontos ismeretük, tudják ezt alkalmazni
- hozunk létre különböző hosszúságokat, tegyék ugyanolyan hosszúvá, becsüljék meg a különböző hosszúságokat
- bizonyítsák becsléseiket méréssel
- fedezzük fel az egyenes, görbe formákat
- hozunk létre különböző hosszúságokat egyenes, görbe viszonylatban
- érzékeltesük, hogy a legrövidebb út az egyenes
- pótlások, mérések során számoljanak, gyakorolják a több, kevesebb, ugyanannyi felismerését
- tőszámnevek, sorszámnevek gyakorlása

Játékok:

Labdagurítás, kié gurult messzebbre?

Színes gombolyagok, melyik lehet a leghosszabb /becslés, mérés/

Hosszúságok bejárása mozgással /széktől-ajtóig/

Labirintusjáték /melyik úton induljon el a királyfi?/

3. hét

- fedezzék fel, hogy környezetünk tárgyainak súlya is van
- érzékeljék különböző anyagok súlyát
- fedezzék fel a súly és nagyság közötti viszonylagos kapcsolatot
- ismerjék meg a könnyű, nehéz kifejezés tartalmát
- igyekezzünk ne csak a tárgyak súlyát érzékeltetni, hanem a „természet alkotóelemeinek” súlyát is érzékelhessék /pl.: víz, föld, vizes föld, fa stb./

Játékok:

Boltos játék

Különböző súlyú labdák /gumilabda, teniszlabda/

Mi van zsákban? Melyik könnyebb, nehezebb? Rakd sorba őket

IV. EPOCHÁ /4 hét/

Tapasztalatszerzés tér-, és síkmértani formákról és egyéb törvényszerűségekről

1. hét

- Változatos játékok során szerezzenek tapasztalatokat gömbölyű és szögletes formákról, érzékeljék ezt testükön, játékokon, különböző tárgyakon
- végezzenek sokirányú érzékelést /látás, hallás, tapintás, mozgás/

Játékok:

Szétválogatás /gurul, nem gurul/

Mi van a zsákban? /szögletes, nem szögletes/

Szembekötős játék

Társasjáték gömbölyű testekkel, tárgyakkal stb.

2. hét

- szerezzenek tapasztalatokat különböző szabályos és szabálytalan síktani formákról
- keressék meg helyüket különböző felületeken
- fedezzék fel a rész-egész viszonyát
- használják biztonsággal a logikai játékot, építsenek, közben folyamatosan számoljanak, csoportosítsanak

- játékos formában szerezzenek tapasztalatokat a tő-, és sorszámnevek közötti különbségekről

Játékok:

Síkidomok válogatása, megnevezése

Logikai játék elemeinek szétválogatása

Kivágott síkmértani formából építés /síkból/ pl.: robot, ház, fa

Síkidomok helyének megkeresése a lapjukra lefedéssel

Hiányos alma

Állatok testrészei /próbáld kirakni/

Farsangra mennek az állatok, ki a sorban az első?

Színház játék /hányadik sor, hányadik szék?

3-4. hét

- az eddig megszerzett tapasztalatok, ismeretek gyakoroltatása, a korábbi ciklusokban már használt és újabb játékokon keresztül

Bontás, pótlás gyakoroltatása

Párosítás, párkeresés

Több, kevesebb, ugyanannyi

Kombinatorika

Alacsony, magas

Irányok

Számlépcső

Az óvodapedagógus feladatai:

Az epochák megtervezése, a feladatokhoz szükséges eszközök előkészítése

Az egyes gyermekekre lebontva, differenciált feladatok, játékok kiválasztása

A helyszíni tapasztalatszerzési lehetőségek biztosítása

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

Tudjanak számlálni legalább 21-ig

Ismerje és különböztesse meg a tő-, és sorszámneveket

- 10-es számkörben tudja alkalmazni a bontás, pótlás és párosítás fogalmát
- Ismerje és alkalmazza helyesen a relációs jeleket

- Ismerje és nevezze meg a színeket, néhány színárnyalatot
- Alak, forma, nagyság, szín szerint tudja rendszerezni, válogatni a különböző tárgyakat, alkosson sorozatokat
- Ismerje és nevezze meg a térbeli viszonyokat, irányokat.
- Jobb, bal differenciálása alakuljon ki
- Legyen pontos ismeretük kisebb, nagyobb, ugyanakkora fogalmakról
- Tér és síkmértani formákat ismerje, nevezze meg
- Ismerjen néhány mértékegységet /kg, l, m/
- Ismerjék és értsék a téri viszonyokat
- Ismerjék a szimmetria fogalmát

12.6. Testnevelés

„A mozgás az óvodáskorú gyermek lételeme”

1. A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei. Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltoztató és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása.

2. A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás, és egészséges életmódra nevelés hatásait.

3. A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek. A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének – a pozitív

énkép, önkontroll, érzelem szabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás –fejlődésére.

4. A spontán – a játékban, azon belül a szabad játékban – megjelenő mozgásos tevékenységeknek, az egészségfejlesztő testmozgásnak az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani. Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.

Az óvodai testnevelés feladatainak teljesítésére az óvoda a testnevelés két formáját használja fel:

- a naponta szerzett ún. mindennapi frissítő 2x10-es testnevelést
- és a heti két alkalmi kötelező testnevelés foglalkozást.

12.6.1. A mindennapos testnevelés

A mindennapi testnevelés megalapozza azt az igényt, hogy mindennap rendszeresen mozogni jó és szükséges. A délelőtti és a délutáni napirendben szereplő kötelező tevékenység (2x7-10 perc)

Melyre mindhárom korcsoportban naponta kerüljön sor. A délelőtti tevékenység a folyamatos tízórai miatt az egész csoportra kiterjedő első tevékenység előtt szervezhető. Délután pedig alvás után kerüljön sor a mozgásra. A mindennapi testnevelés a rendszeresen ismétlődő hatások együttesével eredményesen szolgálja a kötelező testnevelési foglalkozásokat. Ezért fontos, hogy a gyerekek aktívan vegyenek részt benne. A mindennapi testnevelés általában járással kezdődik. Ez történhet alakzatokban és azok változtatásával, különböző feladatokkal, speciális lábboltozat erősítő járásokkal. A lábstatika rendellenességeinek megelőzése, ill. korrekciója érdekében szükség van rendszeres lábboltozat erősítő gyakorlatokra is. Ehhez kapcsolódik a futás sokféle változata. A gimnasztika anyaga főleg törzsgyakorlatokból áll, mert ezek a helyes testtartás kialakulását segítik elő.

Kedveltek a gyerekek körében a szabad-, társas-, kéziszer-, és padgyakorlatokból álló összeállítások is. A mindennapi testnevelés középpontjában természetesen a játék áll. A mozgásos játék a gyermekek számára az aktív pihenés egyik formája. A játék többször

ismételhető, időarányaiban is a leghangsúlyosabb tevékenység. Utolsó és egyben befejező gyakorlatai a járás és a légzés gyakorlatok. Ez a levezetés a gyerekek megnyugtatót szolgálja. A mindennapi testnevelés néhány egyszerűbb gyakorlatát délután énekszóra, zenére is végezhetik a gyerekek.

A heti testnevelési foglalkozások anyaga korcsoportok szerint:

A tevékenység megszervezésének módszerei 3-4 éves korban

Az óvodapedagógus ősszel, alkalmas időben kezdeményezzen a gyerekekkel mozgásos játékokat. Az első hetekben ezek a játékok alkotják a mindennapi testnevelés anyagát is. A szerepes futójátékok után, a szabályjátékokat ismerik meg a gyerekek. A kötelező és a mindennapi testnevelés frissítő játékait egymásra építi az óvónő. A kicsiknél kezdetben a szerep határozza meg a teendőket, ez ad értelmet a cselekvésnek. Utánozni lehet a csikót, a vonatozást, a repülőgépet, a körhintát, a gólyát és még sorolhatnánk. A kötött testnevelési foglalkozásokra a kicsiknél hetenként egyszer, októbertől kezdve kerül sor.

A tevékenység megszervezésének módszerei 4-5 éves korban

- Az óvodapedagógus már az első hetekben felidéz már ismert és kedvelt játékokat, gyakorlatokat. A heti két testnevelés foglalkozáson az óvónő megállapítja a csoport előző évben elért mozgásfejlettségét. A foglalkozások időtartama kezdetben 15 perc, majd a terhelés emelkedésével fokozatosan növekszik 25 percre.
- A 3-5 évesek tevékenységei azonosak, a fejlődés a gyakorlatok nehézségi fokában és a végrehajtás minőségében van. Az óvodapedagógus a gyerekektől itt már szebb mozgást vár, pontosabb végrehajtást igényel. A foglalkozásokon továbbra is a játékon, játékosságon legyen a hangsúly. A feladatok megoldása során érvényesüljenek a gyerekek saját elgondolásai, ötletei is. A korábban ismert futójátékok a foglalkozások elején jól alkalmazhatók. A szabályjátékokat a főgyakorlatok közben alkalmazza az óvodapedagógus, mert ezek a játékok a gyerekektől már fejlettebb együttműködést igényel. A játékokat többször is eljátsszák. A játékok fokozatosan új szabályokkal bővülnek. A gyakorlatok egyöntetű végrehajtására ennél a korosztálynál nincs szükség. A gimnasztikai

alapformákat változatosság jellemzi. Egy alkalommal 6-10 féle, főleg törzs – kar és láb gyakorlatok szerepelnek, amelyek különböző testhelyzetekben végezhetők, ill. a járás, a futás, és az egyéni versengés révén is színesebbé tehetjük.

- A gimnasztikai gyakorlatok közben „rejtett formában” jelentkezzenek az egyensúlyérzéklet fejlesztő feladatok. Páros gimnasztikai gyakorlatokra csak kivételesen kerül sor. Az alapformákból alkotott gimnasztikai gyakorlatok két mozdulatot tartalmazó, kétütemű feladatot adnak a gyerekeknek. Időtartamuk 3-4 perc, javasolt alakzat a kör, szétszórt alakzat vagy a két szembenállós sor.
- 4-5 éves korra a természetes járás harmonikusabbá válik, így a gyerekek átveszik a helyes lépésritmust. A gyerekek a gyors és az állóképességet kívánó futást is szívesen végzik. Versenyeknél ügyel az óvodapedagógus, hogy a kisebb teljesítményű gyermekek önbizalma ne sérüljön, nagyobb teljesítményre képesek, pedig ne érezzék társaikkal fölényüket.
- A gurulás, a guruló átfordulás és a kézállás a támaszgyakorlatok előgyakorlatai. Ezeket a talajtorna elemeket a csúszás, a kúszás, mászás révén sajátítják el a gyerekek, ebben a korcsoportban új elem a padon csúszás. Ez egészen új technikát, húzást és tolást igényel.
- A sorozatugrás 4-5 akadály folyamatos átugrását jelenti páros lábbal vagy egy lábon. Távolugrásnál a szabadban nekifutással 8-10 lépés után egy lábról ugranak a gyerekek.
- Magasugrásnál nekifutással, 6-8 lépéssel futnak neki a lécnak. Gyakorló magasság 20-25 cm. A mélyugrás padról vagy zsámolyról történik. A célba dobás 100cm széles sávba vagy körbe. Az ugrásgyakorlatokhoz az együttes és a csoportos végrehajtást egyaránt végezzük.
- A gyerekek megtanulják a dobás menetét, az eszközök összegyűjtését is.
- A labdagyakorlatok igen változatosak.

A tevékenység megszervezésének módszerei 5-6-7 éves korban

Az óvodapedagógus az októberben kezdődő testnevelési foglalkozásokat hetente két alkalommal szervezi meg. A foglalkozások időtartama 25-35 perc. A foglalkozások anyaga az előző évek gyakorlataira épül, a végrehajtásban azonban már magasabb szinten. Az óvodapedagógus tovább fejleszti a korábban kialakult kezdeményező kedvet, önállóságot, bátorságot, kitartást, egymás segítségét, az alkalmazkodó képességet, mások sikereinek

elismerését. A bemelegítésre a futó, a fogójátékok és helycserés sorversenyek jöhetnek számításba. A labdát már jól tudják, gurítani, dobni, megfogni és tudnak vele célozni is, ezért kedvelik a labdajátékokat.

Az 5-6-7 éveseknél már bizonyos vezényszavak használunk. Öncélú rendgyakorlatokra nincs szükség. A nagyok állandó összetételű, négy kis csoportban történő sorakoztatása megkönnyíti a játékok és a főgyakorlatok szervezését. A gimnasztikai gyakorlatok összeállításánál a hangsúly a testtartás érdekében a törzsgyakorlatokra helyeződik át. Különösen fontos a hátizmok összehúzódo működtetésére és fejlesztésére.

Elsősorban a szabálygyakorlatokat végzik a gyerekek kötötten, számolásra, váltogatva szavakkal vagy tapssal. A gimnasztikai gyakorlatok egy részét bordásfalon is végzik a gyerekek. Szervez az óvodapedagógus gimnasztikát két és több vonalban, körben, kettős körben is. Időtartama 4-6 perc. Az új alakzatok tanítása az ismert alakzatokhoz kapcsolódik. Körben járást már mindkét irányban használják. A speciális járásgyakorlatok a lábfejek nyújtásával és hajlításával, továbbá lábfejkörzéssel bővülnek.

Ebben a korban elvárható, hogy kb. 24-32 ütemen keresztül a gyerekek rugalmasan, egyenletesen járjanak, összehangolt kar és lábmunkával, megfelelő lépéshosszal. Ennek hossza általában 30-40cm. Lépéseiket zenére is végre tudják hajtani 8-16 lépésenként a természetes járással váltakozva. A futóverseny elősegíti az egyéni adottságok felszínre kerülését és a legtöbb gyermeknek sikerélményt nyújt. A rajtszavak „Vigyázz!”, „Rajt!”. Együttes futások mellett a gyerekek már 4-es, 6-os csoportban is képesek futni. A nagyok szívesen talicskáznak, a kézállás még ritkán pontos, de a lábak összezárását az óvodapedagógus nem is erőlteti. A függést és a lengést érintőmagos szeren végzik.

A természetes, egyensúlyozó járás padon fordulattal, társkerüléssel nehezíthető. A mélyugrásnál a repülés íve magasabbá válik. A távolugrás néhány lépés nekifutással homokba, minél távolabb történik, a magasugrás szintén nekifutással homokba 30-50cm-es magasságban folyik.

Csoportos formaként mind az együttes mind a csoportost használjuk. Gyakorolják a nagyok a kétkezes alsó és felső dobást, valamint a kislabda dobást. A tőlük várható távolság 6-10 méter. Ebben a korban a legnehezebb feladat a labdavezetés. Először egyenes irányba, majd szétszórt alakzatban történő haladással, majd futás közben gyakorolják. Helyben történő labdavezetésnél a gyerekek számolják a leütéseket. Az átadás párokban, a szemben levő társnak 2-3 méterről történik tetszés szerintimódon, csak a labda megfogása a feladat.

Óvodánkban a gyakorlásvezetés következő formáival dolgozunk

a.) utánzó formájú gyakorlásvezetés

az utánzó forma szerinti gyakorlásvezetés során ébren tartjuk azt a képzetet, amely a gyakorolt mozgáshoz hasonló emlékképben rögződik

b.) játékos formában gyakorlásvezetés

a gyermekek a megadott feladatot egyéni kivitelezésben hajtják végre, az egyéni kivitelezés lehetőséget biztosít a versengésre, a gyermekektől telhető legjobb teljesítményre

c.) utasítással történő gyakorlásvezetés

elsősorban ismert gyakorlat esetében és csak nagycsoportban alkalmazzuk ezt a formát d.) határozott formájú gyakorlatvezetés

Természetes ezt a formát is csak nagycsoportban és ismert vagy előzetesen jelzett gyakorlatnál alkalmazzuk, olyan gyakorlatoknál, amelyeket egyöntetűen, egyszerre és megfelelő tempóban kell végrehajtani

A gyakorlás ilyen módját ütemezéssel segítjük. A vezetési formákat kapcsolatban is használjuk, többször előfordul, hogy a gyakorlásvezetés utánzó és játékos formában történik. Az óvodai testnevelésben két foglalkoztatási formát használunk. Ezek a csoport-, ill. a csapat-foglalkoztatási forma.

A csoportfoglalkoztatás lehet:

- együttes
- csoportonkénti
- egyenkénti

annak megfelelően, hogy ugyanazt a mozgásfeladatot a gyerekek egyszerre, vagy csoportonként egymás utáni váltással, illetve egyenkénti váltással hajtják-e végre.

A nevelőtestület döntése alapján a következő testnevelési modell szerint dolgozunk

- a. Sorakozás
- b. Játék
- c. Előkészítő gyakorlatok
- d. Főgyakorlatok
- e. Játék
- f. Levezető gyakorlatok
- g. Értékelés, köszöntés

Óvodánkban a gyerekek szívesen mozognak, örömmel vesznek részt a testnevelési foglalkozásokon. Ha az időjárás engedi, minden nap tartózkodnak a gyerekek minimum 30-50 percet a szabadlevegőn. /Nyáron természetesen ennél sokkal többet/ Az óvoda udvara elég nagy zöld terület révén megengedi a gyerekek szabadlevegőn való foglalkoztatását.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A 3-6-7 éves korban tervezhető játékok összeállítása
- A különböző szervezeti formák megteremtése a gyermekek mozgásszükségletének differenciált kielégítése érdekében

A tevékenység célja:

- A gyermekek harmonikus mozgásának, testi képességeinek fejlesztése játékos formában
- A gyermekek tájékozódásának, alkalmazkodó képességének, valamint a személyiség akarati tényezőinek fejlesztése úgy, hogy megmaradjon a gyermekek mozgáskedve

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- Alakuljon ki testséma ismerete /ismerje főbb testrészeit, azok funkcióját/
- Legyenek kitartóak a mozgásos játékokban, szeressenek mozogni
- Tartsák be a szabályokat a különböző versenyjátékokban
- Ismerjék az irányokat, tudjanak a térben tájékozódni
- Tudjanak ütemtartással járni, gimnasztikai gyakorlatokat esztétikusan végezni

- Szeressenek futni, legyenek képesek 50-100 métert kocogni
- Tudjanak helyben labdát vezetni
- Tudjanak célba dobni egykezes felsődobással
- Legyenek képesek változó tempójú, ritmusú, irányú mozgásra /mozgásgyorsaság/

12.7. Ábrázoló tevékenység

1. A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül.

2. Az óvodapedagógus az ábrázoló tevékenységekre az egész nap folyamán teret, változatos eszközöket biztosít. Maga a tevékenység, s ennek öröme a fontos, valamint az igény kialakítása az alkotásra, a kreatív önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.

3. Ezen tevékenységek az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva segítik a képi-

plasztikai kifejezőképesség, komponáló-, térbeli tájékozódó- és rendezőképességek alakulását, a gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagodását és annak képi kifejezését:

a gyermekek tér-forma és szín képzeletének gazdagodását, képi gondolkodásuk fejlődését, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítását.

4. Az óvodapedagógus feladata megismertetni a gyermekeket az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, festés, mintázás és kézimunka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival.

Az ábrázolás az önmegvalósítás, az önkifejezés eszköze. A gyermekek ízlésének, alkotó, befogadó képességének, fantáziájának, kreativitásának kibontakoztatását, az esztétikai nevelést szolgálja. A gyermekek legtöbbször önálló elgondolás alapján dolgozhatnak, a

témavezérlés ritka, alkalmakhoz kötődik. A hét minden napja szükséges ahhoz, hogy a gyermek a tevékenység gazdagságáért, sokszínűségéért, önmaga belső látásmódja kifejezéséért vegyen részt az ábrázoló tevékenységben.

Az ábrázolási tevékenység során minden héten új vagy más technikát mutatunk be. Az új technika alkalmazása lehetőség a gyermeknek - mivel az előzőleg megismert technikák állandóan eltérőek a gyermek számára - ezért azt a technikát alkalmazhatják, amellyel legjobban ki tudják fejezni, ill. ízlés és képzeletviláguknak legjobban megfelel. Tevékenységet 6-8 gyermek választhatja egyszerre, a létszám a technikától is függ. Így megvalósítható az, hogy minden gyermek személyre szóló segítséget kap és az óvodapedagógus követni tudja szín, forma, technikai ismeretük, eszközhasználatuk fejlődését.

Fontos, hogy a gyermekek naponta lássák, tapasztalják, megismerjék az általuk használt anyagok sokszínű tulajdonságát. Dolgozzanak gyakran természetes anyagokkal: agyag, homok, hó, kavicsok, textil, gyertya, termések, levelek, ágak, burgonya, alma, répa stb. A különböző anyagok formázhatóságán túl a rajzolás, festés, tépés, vágás, ragasztás, karcolás, hajtogatás, fűzés, fonás, szövés, nyomathagyásos technika, bábkészítés, különböző tárgyak készítése, batikolás, stb. mind-mind újabb alkalom és lehetőség önmaguk kifejezésére.

Az ábrázoló tevékenység tervezésénél ne a csoport életkorát, hanem a gyerekek fejlődési ütemét vegyük figyelembe. A kifejezési mód kialakulására, kiforrására időt kell hagynunk. Alapvető célunk az, hogy a gyermek úgy ábrázolja a világot, ahogy ő látja. A saját tapasztalatra, élményre támaszkodva dolgozzanak a gyerekek, bár az utánzások tanulás is jelentős szereppel bír.

Az ábrázoló tevékenységben az óvodapedagógus is részt vesz minden nap. Munkájával ösztönzi a technikájához illeszkedő témaválasztást, beszélgetéssel segíti a gyermek szubjektív élményeit megjeleníteni. Saját ábrázoló tevékenysége közben mutatja be az új technikát, segítséget, támogatást, buzdítást ad a visszahúzódozó gyermeknek. Munkájában tartsa mindig szem előtt, hogy ha a gyermek szabadon szárnyaló látásmódját nem korlátozzuk, „földhözragadt” tételekkel, akkor ötletgazdag, széles és színes fantáziával rendelkező emberekké válnak. Az ábrázolási tevékenység alatt és után, a gyermek érezze,

hogyan az óvodapedagógus értékeli, megbecsüli munkáját.

A kicscsoport technikái:

- lenyomatkészítés: levél, alma, burgonya, répa, kezük, gyúrt papír
- kivágott papíralakzatok ragasztása valamivé, díszítés
- kivágott alakzatok festése
- fűzés természetes anyagokból és gyöngy, gomb
- építés, homokból, hóból, kockákból, dobozokból stb.
- festékfoltok létrehozása, (többféle festékfolt összefolyásában való gyönyörködés, mire hasonlít?)
- agyagozás- gyurkálás
- firkálás homokba, aszfaltra, papírra

Középső csoport technikái:

A kicscsoportban megismert technikákon túl:

- Tárgyak, állatok, növények, ember alakjainak agyagozása, mintázása kavicsok, termékek, levelek segítségével való kialakítása
- Lenyomatok készítése agyagra, lisztgyurmára, papírra, textilre
- Nagy felületre való rajzolás, festés (egyéni szín használatával) színes ceruza, zsírkréta, filctoll, tempera, gombfesték, fehér és színes kréta
- Új színek kikeverése, kipróbálása
- Egyszerű ajándéktárgyak készítése termékekből, textilből, gyöngyök, fonalak, bőrdarabkák felhasználásával
- A dramatikus játékokhoz, bábozáshoz, szerepjátékok kiegészítő eszközeinek készítése

A nagycsoport technikái:

A kis és középső csoportban megismert technikákon túl:

Képalakítás:

- Földre, homokba, aszfaltra, papírra, textilre
- Egyéni és közös kompozíciók rajza, festése kisebb és nagyobb méretben
- Mesék, mesehősök, történetek szereplőinek elképzelése, képi ábrázolása:
- papír-gyűrés és sodrás,
- batikolás,

- agyag plaketek,
- zsírkréta és festékkarcolása,
- kevert festékekkel és festékfoltokkal,
- vágással, ragasztással,
- fűzéssel és fonással kombinálva

Plasztikai munkák:

- Emberalakok, állatok, tárgyak térbeli kompozícióban való megjelenítése
- Modellek, játékok, bábok, különböző ajándékok készítése mintázással, szövással, fonással, hajtogatással, varrással, lehetőleg természetes anyagokból

Építés, konstruálás:

- Közös és egyéni építés homokból, hóból: vár, alagút, barlang, óvoda, falu „a mi házunk”
- Nagy elemekből összeállított térrészek, búvóhelyek, sátrak, házak építése
- Különböző alakzatok kialakítása a csoport gyermekeiből
- Makett építése: útkereszteződés, különböző útszakaszok, állatkert, gazdasági udvar, meseszínhely építése

Az óvodapedagógus feladatai:

- A gyermeki alkotó – alakító tevékenység feltételeinek megteremtése hetente megújuló technikák alkalmazásával
- A 3-6-7 éves korban tervezhető alkotó – alakító tevékenységek tartalmának, minőségének differenciált fejlesztése

A tevékenység célja:

- A gyermek élmény és fantáziavilágának képi, szabad önkifejezése
- A gyermekek tér, forma, szín képzetének gazdagítása
- Esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk és igényességük alakítása

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- Képzőművészeikben egyéni módon jelenítsék meg élményeiket, elképzeléseiket, jelenjenek meg egyéni fantáziára utaló jelek, jegyek
- Alkotásaikra legyen jellemző a részletes formagazdagság a színek variálása, színhasználatukban érvényesítsék kedvenc színeiket
- Tudják megkülönböztetni a színárnyalatokat
- Örüljenek alkotásaiknak és a közösen elkészített kompozícióknak
- Csodálkozzanak rá a szép látványra, tudjanak gyönyörködni benne
- Ügyeljenek az esztétikai megjelenésre

- Értékítéletüket fogalmazzák meg, az alkotásokról tudjanak beszélni
- Tudják rendezni élményeiket a megjelenítésben (a téma, időrendiség, realitás, irrealitás sorrendjében)
- Legyen kitartó, önálló a tevékenység befejezéséig
- Fogadja el a tevékenység sikerét, kudarcát (a kritikát)
- Alakuljon ki a kézdominancia (jobb, ill. balkezesség)
- Emberábrázolása legyen részletes

12.8. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

1. Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbeli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát. Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermek felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömét.

A népdalok éneklése, hallgatása, a gyermek-, néptáncok és népi játékok, a hagyományok megismerését, továbbélését segítik. Az óvodai ének-zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását.

2. Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (az egyenletes lüktetés, ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában.

3. A zenehallgatási anyag megválasztásánál az óvodapedagógus figyelembe veszi a nemzetiségi nevelés esetében a gyermekek nemzetiségi hovatartozását is.

4. Az éneklés, zenélés a gyermek mindennapi tevékenységének részévé válik a felnőtt minta spontán utánzásával.

A témakörökhöz kidolgozott epochákhoz szorosan, lehetőség szerint komplexen kapcsolódik a zenei anyag. Az ének-zenének nincs meghatározott időpontja és napja. A hét minden napján, játékidőn belül, egy másfajta játéklehetőség a gyermekek számára. Mivel a részvétel önkéntes és a résztvevők változók, ezért fontos, hogy a hét bármely napján lehetőséget biztosítsunk az énekes játékokra.

A zenei anyag zömét a népi mondókák és a dalos játékok adják. Az ének-zenében egy héten át ugyanaz a zenei anyag, a zenei feladatokat is egy hétre kell lebontani. Kötetlen

tanulás során valósul meg az új dal megtanulása, dalos játékok ismétlése, a zenei képesség fejlesztése, és a zenehallgatás. Naponta annyi időt kell szánni az éneklésre és annyi feladatot kell gyakorolni, amennyit a gyerekek érdeklődése lehetővé tesz. Az a fontos, hogy az adott hétre tervezett feladatok a hét folyamán megvalósuljanak.

A különböző zenei képességek fejlesztésével feladatokat fokozatosan egymásra kell építeni. A gyerekek egyéni fejlettsége határozza meg, a képességfejlesztés fokozataiból történő személyre szóló választást. A képességfejlesztés fokozatait addig gyakoroljuk, játszunk, amíg a gyermek tökéletesen nem tudja, csak utána lépünk tovább a következő szintre és időnként visszatérünk időt hagyva az érési folyamatra.

Az egyenletes lüktetés érzékeltetése, gyakorlása, kifejezése különböző formában, minden hétre tervezendő feladat. Osztott csoportban a hasonló életkor nem jelent azonos fejlettséget, azonos feladatokat. A tervezésnek a fejlettségből adódó különbségeket tükröznie kell. Az óvodapedagógus kiemelt figyelemmel kíséri az egyes gyerekek zenei fejlődését. A gyengébb képességű vagy gátlásosabb gyermek nem kerül perifériára, nem reked meg a fejlődés egy szintjén, hanem lehetőséget kap a kibontakozásra.

A zene, a dal élményt ad számára. A zene az önkifejezés eszközévé válik azáltal, hogy ki tudja fejezni saját érzéseit, jókedvét, szomorúságát, örömét a dal, a zene, a hangok által.

Kiscsoport:

3-4 évesek

A beszoktatást megkönnyíti az óvodapedagógus szép éneke, hangszerjátéka. A felnőttek játécai ölbeli gyermekkel. Játéktípus alkalmazása által, bensőséges kapcsolat alakítható ki gyermek és óvodapedagógus között.

A dalanyag 5-7 mondóka, 10-14 játékdal és 2-3 műdal. A mondókák hossza 2-4 motívum, a dalok hossza 8-12 ütem legyen. A hangterjedelem 3-5 hang, a dallam a magyar beszéd hanglejtésének megfelelő fordulatokból álljon. A dalokban az ismétlődő mozgásnak megfelelő 2/4 ütemen belül az egyszerű negyed és páros nyolcad ritmusok váltakoznak. Dalokat a szó-mi, lá-szó-mi, mi-ré-dó, szó-mi-ré-dó, dó-lá-sz hangkészletből választjuk. Szövegük játékos legyen sok ismétléssel.

Éneklési készség fejlesztése:

Az óvodában az éneklési készség alakulása a gyermek utánzási vágyán alapul. Tiszta, pontos utánzáshoz, pontos hallásképzet szükséges. Az éneklési készség fejlődéséhez a sokszori ismétlés és gyakorlás nélkülözhetetlen. A tiszta éneklést segíti, ha kis hangterjedelmű dalokat választunk, illetve ha megfelelő hangmagasságban éneklünk.

Kiscsoportban ez a D-H hangterjedelmet jelenti. Tempóartás kb. 66-80 lüktetéssel, az óvónő segítségével. A 3-4 évesek körében az óvónő minden zenei tevékenységet együtt végez a gyermekekkel.

Hallásfejlesztés:

1. hangszínérzék fejlesztése

Azokból a megfigyelésekből indulunk ki, amelyeket a gyermek magával hozott, de rendszeres megfigyelésekkel igyekezzünk tapasztalatait tudatosá tenni. Tudatosan irányítsuk a gyermek figyelmét a környezet hangjaira. Az eső, a szél hanghatásainak megfigyeltetése. Hangszínérzékelés levelek, termések hullásakor, gurításkor, összetöréskor. A ropogó hó hangja, a recsegő jég hangjának megfigyelése. Az állatok hangjainak megkülönböztetése, utánzása. Zörejangok felismerése, a zörejt keltő tárgyak alapján: fa, üveg, fémtárgyak, papír stb.

Ritmushangszerek: dob, triangulum, cintányér hangjainak megismerése az óvónő játékán keresztül, majd a hangszerek megismerése, megnevezése hangjuk után. 3-4 éves korban 2-3 egymástól eltérő hangszínt szemléltessünk, majd különböztessünk meg egymástól. Törekedjünk arra, hogy a látott-hallott és megnevezett hangokat csak hallás alapján, vizuális inger nélkül is felismerjék és megnevezzék a gyermekek.

2. a halk-hangos érzékeltetése

A hang egyik fontos jellemzője a hangerő. A halk és hangos különbségét mindig egymáshoz viszonyítva, hallható módon kell érzékeltetni. Pl.: prózai beszéddel, mondókéval, énekléssel, hangszeren, zörejekkel.

Fontos, hogy a hangerőváltozás ne járjon tempóváltással. Az erős és gyenge hang jellegének kidomborítására használjunk bábokat. A hangos és a halk éneklés helyét kézzel is mutatjuk.

Ritmuserzék fejlesztése

A gyermekek az egyenletes lüktetést, éneklés, mondóka közben, a dalhoz kapcsolódó játékos mozdulatokkal fejezik ki. A 3-4 éves gyerekekkel a „felnőttek játékain” keresztül, éreztetjük meg az egyenletes lüktetést. A tapsoltatóból vezetjük tovább az egyenletes

tapsolást és ütögetést, a járnai tanító vagy sétáltató játékból az egyenletes járást. Folyamatosan együtt játszunk a gyerekekkel, így látásuk és hallásuk útján érzékelhetik a lüktetést. A lüktetés folyamatoságát éneklés közben a mozgás erősíti meg. A gyermek utánzási kedvét azzal fokozhatjuk, ha az ismétlődő mozdulatoknak játékos értelmet adunk.

Az óvodapedagógus olyan játékos mozdulatokat találjon ki, amelyeknél a gyermekek teste nyugalmi állapotban van. A karlendítésnek, hajlongásoknak, tapsolásnak az egyes játékokban többféle jelentése is lehet.

Zenei emlékezőképesség fejlesztése

A zenei emlékezőképesség alapja a daltanulás. A gyermek globálisan tanulja az énekes játékokat: dallam, szöveg, ritmus, játékos mozgás számára együtt jelenti a megtanult anyagot. Felidézhetjük a játszás módját, a játékban felhasznált eszközöket, a szöveg egy részletét.

Visszhangjátékok: nem a megtanult játékokra kell visszaemlékeznie a gyermeknek, hanem a kétütemnyi motívumot emlékezetből azonnal visszaénekelni. Ezeket a játékokat már 3-4 éves korban elkezdjük, hogy fejlesszük a gyermekek utánzó-készségét, felébresszük a tanulási kedvüket.

A zenehallgatás anyaga

A zenehallgatás anyaga - hangterjedelme korlátozás nélkül - különböző jellegű, egyszerű népdalok, műdalok énekes vagy hangszeres előadásban.

A zenehallgatás anyagának kiválasztásakor vegyük figyelembe, hogy a dal mind tartalmánál, mind hangulatánál fogva kapcsolódjon a mindennapi élményekhez és a gyermekek érdeklődéséhez.

A nemzetiségi és migráns gyerekek számára saját kultúrájukból is válasszunk zenehallgatási anyagot.

A beszoktatás idején altatódallal és egyéb helyzetbe illő dallal kezdjük a zenehallgatást. Az előadott dal szövege lehet játékosan értelmetlen vagy kapcsolódhat eddigi élményeikhez, ami a gyermekeket éppen foglalkoztatja.

Középső csoport 4-5 évesek

4-6 mondóka, 4-6 motívum terjedelemben, 12-15 magyar népi játékdal és 3-4 műdal 12-16 ütem terjedelemben.

A tá és ti-ti ritmusértékek mellett a szinkópa és a dal vagy mondóka végén a negyed szünet is előfordulhat. Az énekes anyag hangterjedelme terc, kvart és kvint hangköz. (A gyengébb képességű gyermekek fejlődése érdekében tovább kell gyakorolnunk az előző évi anyagot is).

A hangkészlet főhangjai a pentaton hangsor hangjai.

A népzenei anyagban azonban lefutó pentacord zárlat is előfordulhat.

2-3 szó-mi, lá-szó-mi, mi-szó-dó, és szó-mi-ré-dó hangkészletű dalok mellett 1-2 dó-lá-szó, mi-ré-dó-lá, hangkészletű dalt válasszunk.

A szó-mi, lá-szó-mi hangkészlet mellett a mi-ré-dó és a szó-mi-ré-dó hangkészlet ad lehetőséget a mi-ré-dó hangkombináció elmélyítésére. 4-5 éveseknél a hangzók tiszta ejtésére, begyakoroltatására, helyes szövegkiejtésre kell törekednünk. Az adott csoport fejlettségétől függően énekes játékaink szerepváltó, párcserélő, kiforduló, leánykérő, körjátékok, különféle vonuló és táncos játékokkal gazdagodnak.

Vonulási formák: páros vonulás, kapu alatt átvonulás, a kör mozgásával ellentétes irányú járás és hullámvonal.

Tánclépések: oldalazó lépés egy irányban, dobbantás, forgás, sarokemelés, egymás megkerülése. Az óvodapedagógus az első hetekben a korábbi élményekre és az elért szintekre támaszkodik. A nap folyamán elevenítse fel az ismert dalok anyagát, ismételje a játékokat. Az óvodapedagógus a 4-5 évesek dalanyagára fokozatosan térjen át. A 4-5 éves gyerekek zenei játékaiban már bizonyos fokú biztonság tapasztalható. Éneklésük közepes hangerővel könnyedén és tisztán szól az C' - C'' hang közötti oktávon belül. A tisztaság a dallamon és a szövegmondáson egyformán megfigyelhető.

Hallásfejlesztés

1. magas mély hang különbsége

Magasabb és mélyebb hangok megkülönböztetése térben mutatással – oktávon belül – kisebb távolságokon a már ismert hangkészlet körében. Magas és mély hang különbségének érzékeltetése, bemutatása ének, beszéd, hangszer segítségével történhet. A dallam fel vagy lemenő irányát, a körülbelüli dallamvonalat jól ismert dal segítségével és egészen lassan énekelve kell mutatni. A gyermekek így nem egymást gépiesen utánozzák, hanem saját hangjukra figyelnek.

4-5 éves kortól kezdve tanulják meg a gyermekek éneklés közben a dallam haladási irányának folyamatos levegőbe rajzolását. Eleinte nagyobb hangközök kiemelésével. Hangnem váltás során, két szomszédos kezdőhanggal végezzük a gyakorlást. 4-5 éveseknél általában elég a kezdő motívumot megadni az új hangnemhez. /Hangnem váltás gyakorlását megelőzi a bemutatás, hangszeren és énekelve.

2. halk és hangos különbsége

Hangos – halk mondókázás, éneklés közben mélyítjük a fogalom pár viszonyát. Rövid mondókát ill. dalt végig hangosan, majd végig halkan mondjuk. A hangos kissé emelt, de nem kiabáló hang, a halk pedig valamivel visszafogottabb a szokásosnál. A mondóka ill. a dal közepénél váltunk dinamikát. Értelem szerint osztjuk fel hangos-halk vagy halk-hangos részre a dalokat, mondókákat. Az óvodapedagógus kézjele szerint váltanak dinamikát a gyerekek /a váltás módja: a váltás előtti lüktetésen nagyobb intő jellegű mozdulattal közelítjük ill. távolítjuk tenyerünket/.

Folyamatosan figyelünk környezetünk hangjaira, halk, hangos különbségek felfedezésére /pl.: távoli, közeli kiáltások, madarak hangjai, vízcsobogás, az erdő hangjainak összehasonlítása/.

3. dallamfelismerés, zenei emlékezet fejlesztése

A már jól ismert teljes dal felidézése szöveg nélkül. A dallam felidézése dúdolással, lálázással, hangszeres megszólaltatással. Dallamos visszhangjáték motívumait válasszuk a népi játékdal motívumok és gyermek műdalok közül. Dallamosíthatunk köszöntést, bemutatkozást és egyéb mondatokat. Ritmusvisszhang játék során ritmusba szedhetünk jókívánásokat, köszöntéseket, kéréseket stb.

Egyéni fantáziájuknak, rögtönző kedvüknek megfelelően válaszolni próbálnak az óvónő

4. hangszínérzék fejlesztése

- Hasonló zörejangokat keltő használati tárgyak megnevezése hallás után.
- Ezek a tárgyak, eszközök készülhetnek minőségüket tekintve hasonló vagy azonos anyagból.
- Egymás hangjának felismerése játék keretében.
- Az egyes évszakok hangszíneinek megfigyelése a természetben, hangok utánzása.
- Állatok hangjainak felismerése előzetes élmények alapján.
- Séta közben az utca zajainak megfigyelése.
- Hangforrás irányának távolságának, közeledő vagy távolodó hangoknak a megfigyelése.

5. zenehallgatás

- A zenehallgatás akkor jelent igazi élményt a gyerekeknek, ha élő előadás közvetíti, és az előadó maga is teljes mértékben átéli a darab mondanivalóját.
- A hangszeres zenehallgatást ismert játékdalok előadásával kezdjük, az énekes zenehallgatással párhuzamosan. A kiválasztott dalnak tartalmánál és hangulatánál fogva kapcsolódnia kell a mindennapi élményekhez és a gyermekek érdeklődéséhez.
- Nagyobb lélegzetű játékdalokat, műdalokat, több szakaszos népdalokat, énekes meséket, rokon népek dalait is bemutatjuk.

Ritmusérzék fejlesztése:

1. egyenletes lüktetés érzékeltetése

Egyenletes kopogás mutató ujjal széken, asztalon. A zene egyenletes lüktetését követik a játékok eredeti mozgásai: a kiolvasás, a karlendítés, a kalapálás, a járás, a tapsolás stb. Mérőütések kiemelése ritmushangszerek dob, réztányér, triangulum segítségével, ill. ritmushangszereket utánzó játékokkal. Járás változatosabb térformákkal: körben járás egymás mögötti vállfogással kapcsolódás nélkül, egymás mögött kézfogással, páros körben járás irányváltoztatással, kígyóvonalban. A zene lüktetését követhetjük táncmozdulatokkal pl.: kilépés lábujjal aztán talpra ereszkedés egyik majd másik lábbal negyed értékekre, páros sarokemelgetés állva, oldalzáró lépéssel.

2. dalok, mondókák ritmusának kiemelése

- A ritmuskiemelést soronként ismétlődő ritmusképletekkel kezdjük, majd a negyed és nyolcad értékek arányosan változzanak.
- A dal és mondókaritmus kifejezésének lehetőségei: tapsolás, kopogás ritmuspálcákkal és fakockákkal, dobolás dobbal, cipőtalppal, ritmushangszerek helyettesítése kézmozgással.
- Az óvodapedagógus segítségével a gyermekek maguk is készíthetnek egyszerű hangszereket, amelyekkel az éneküket kísérik. A ritmustapsolást visszhangjáték formájában egyszerű motívumokkal kezdjük. Teljes mondókát, teljes dalt akkor tudnak a gyermekek végigtapsolni, amikor a részleteket már szabályosan meg tudják szólaltatni. A dalok ritmusát akkor kezdjük megéreztetni, amikor a gyermek teljes biztonsággal érzi az egyenletes lüktetést.

3. tempóérzék fejlesztése

A 4-5 éves gyermekek éneklő és mozgástempója 80-92. Az óvodapedagógus segítségével tempót tartanak éneklés, mondóka és játék közben, majd az óvónő elindítja a dalt és a gyerekek tovább éneklük jó tempótartással az óvónő segítségével nélkül. Amikor pontosá válik a tempótartás, akkor kerülhet sor a tempóváltásra. A tempóváltás alapja a lassú-gyors viszonyának érzékeltetése egyszerű játékos mozgással, énekléssel. Gyors-lassú gyakorlása pl.: rövid mondókával egyszer végig lassabb, egyszer végig gyorsabb egyenletes lüktető mozgás kíséretében.

Nagycsoport:

5-6-7 évesek

4-6 mondóka 6-12 motívummal, 16-20 magyar népi játékdal, 2-3 más népek dalaiból, figyelembe véve a kisebbségi és migráns gyerekeket és 5-6 műdal. A dalok 12-16-18 ütem terjedelműek legyenek. A ritmusanyag a belső motívum végén előforduló negyed szünettel bővül, ill. a mondókák ritmusigénye szerint tizenhatod is szerepelhet. A dalok hangterjedelme ne lépje túl a dó-lá, szó-mi távolságokat. A gyengébb képességű és először óvodába lépő gyerekek zenei fejlődése érdekében a kisebb hangterjedelmű dalokat tovább gyakoroljuk.

A hangkészlet fő hangjai változatlanul a pentaton hangsor hangjai. A népi játékokban azonban többször előfordulhat a lefutó pentachord, hexachord motívum. A hangkészlet szerint így oszlik meg az énekes anyag: szó-mi, lá-szó-mi, szó-mi-dó, mi-ré-dó, lá-szó-mi-

ré-dó hangkészletű dalok adják a dalanyag 70%-át, kisebb számmal szerepel a mi-ré-dó-lá, mi ré dó-lá-dzó, ré-dó-á-szó hangkészlet. A dalszövegek a gyermekekhez közel álló bármilyen témával bővíthet.

Az énekes játékok mozgásanyaga változatos térformákba rendeződik: csigavonal, két csoportban hullámvonal, két kör halad egymáson belül ellentétes irányban, páros sor és páros kör. Táncmozdulatok: sarokkoppantás láb előtt váltott lábbal, forgás, mindez egyedül és páros lábbal.

Éneklési készség fejlesztése:

A csoport önálló és tiszta éneklése, a megszokott hangmagasságon, és tempóban. Egyéni tiszta éneklés választott dallal, motívumok pontos visszaéneklése.

Éneklésünkön megjelenik a dal jellegének kifejezése. Dalaikat az C' - D'' közötti hangtávolságon belül éneklük. Az anyagból 10 dalt képesek olyan biztonsággal énekelni, hogy azok csoportban és egyénileg is tiszták, és a gyermekek maguk is el tudják kezdeni, óvodapedagógusi segítség nélkül. Visszhangjátékaik csoportosan és egyénileg is folyamatosak

12.8.1. Hallásfejlesztés:

1. magas és mély hang különbsége

Térben mutatják az ismert dallamokat, motívumok dallamvonalát. A magas-mély viszonyt oktáv, kvint és terc különbségben is hasonlítsák össze. Énekeljenek három szomszédos kezdő hang szerint. Játékdalban, népdalokban előforduló kvintugrásokat figyelhetünk meg, énekhangon és hangszeren is bemutatva a motívumokat. A gyermekek kézzel mutatják mikor hallottak magas hangot, mikor mélyet. Magas-mély ellentétpár terc különbséggel: szó-mi, vagy mi-dó különbséget hasonlítunk össze.

2. halk és hangos különbsége

Dinamikaváltás: hangos-halk-hangos és halk-hangos-halk váltása értelem szerint. Hangos-halk és gyors-lassú kombinációjának gyakorlása, annak érzékeltetésére, hogy ami halk az nem okvetlenül lassú és viszont. Szemléltetésül énekelhetünk rövid dalt ugyanabban a

tempóban egyszer halkan, egyszer hangosan járással együtt, majd lassú tempóban hangosan és gyors tempóban halkan. Dinamikai váltások előtt célszerű egyenletes hangerővel végig énekelni a dalt. A gyermekek az előbb említett dinamikai változásokat az óvónő segítségével tudják megvalósítani.

3. Dallamfelismerés, zenei emlékezet fejlesztése:

5-6-7 éveseknek a dal kezdő motívumát, kezdő sorát, majd jellegzetes belső részletét adjuk elő a felismeréshez. A belső részletnél különösen fontos, hogy csak arra a dologra legyen jellemző.

Visszhangjáték: A motívumokat énekelhetjük szöveg nélkül, játékos szótagokkal, folytathatunk énekes párbeszédet, azonos motívumokkal a feleletekben, de lehet a válasz dallama a kérdésétől eltérő is. A motívumalkotás feltétele, hogy négylüktetésnyi egységbe beleférjen a mondanivaló. Dalok felismerése ritmusról.

4. A belső hallás fejlesztése dallambújtatás:

A belső éneklésre fokozatosan neveljük rá a gyerekeket. Először a zene egyes alkotóelemeit bújtatjuk el, magunkban gondoljuk végig őket: a dallamot dúdoljuk, a ritmust tapsoljuk, doboljuk, míg a dalt és a szöveget elképzeléssel gondoljuk hozzá.

A dallambújtatás lényeges része a tagolás. Közvetlen előkészítője a halk-hangos éneklés, az énekes párbeszéd, illetve két gyermekcsoport változó éneklése. Egy darabig a belső éneklést még néma szájmozgással is segítik a gyerekek.

A dallambújtatás szabályait mindig figyelembe kell venni. Több rövid dal elbújtatása után három sorra bontható dalok és mondókák középső részét bújtatjuk el. Később rövid kétütemnyi belső részletet bújtatunk el. Ezt követi a hosszabb részletek bújtatása. A fokozatosságot az egyenletes lüktetés érzékeltetésekor is be kell tartani.

5. Hangszínfelismerés, hangszínérzék fejlesztése

A környezet zöreijhangjainak megfigyelése és megnevezése pl.: eső, szél, égzengés közel és távol, járművek méret esetleg típus szerint. Gazdagíthatjuk állathang ismeretünket a lehetőségek szerint. A csoporttársak és az óvónő énekhangjának felismerése. Emberi

hangok utánzása különböző érzelmi tartalommal.

Megfigyelhetjük a hangforrások anyagát, nagyságát és hangszínek elkövetkező eltéréseit. Környezet hangjainak megfigyelése pl.: madárhangokra valóságban, s zenében és hangutánzással.

6. Zenehallgatás:

Zenehallgatásra egymástól eltérő hangulatú játékdalokat és multikulturális, interkulturális és magyar népdalokat adhatunk elő énekes és hangszeres formába egyaránt. A nap bármely szakaszába megszólalhat egy dal, néhány gyermek vagy az egész csoport kérésére. Feltétele azonban a nyugodt légkör és a gyermekek érdeklődése.

Ritmusrészék fejlesztése

Egyenletes lüktetés gyakorlása különböző formában: járással, tapsolással, ritmushangszerekkel, hangszerjáték utánzásával.

Járás változatos térformákkal pl.: kör szűkítése és tágítása, két kör ellentétesen mozog, párok szétválnak, majd ismét találkoznak, csigavonal, hullámvonal stb. Az egyenletes lüktetés és dobritmus mellett gyakorolva.

Ritmuskiemelés: pl.: tapssal, ütögetéssel, kopogással, hangszerek utánzásával, ritmusvisszhang-játékkal stb. Egyenletes lüktetés és dobritmus összekapcsolása. A negyed szünet jelzése mozdulattal tapsolás közben, hangszerjátékban. Dobritmus hangoztatása játékos mozdulatokkal, tánccal. A dalokhoz alkalmazva dob, háromszög, cintányér változatos használata

Az óvodapedagógus feladatai

- Motiváció, hely, idő, eszközök biztosítása.
- A gyermekek életkorának, képességeinek, aktualitásoknak megfelelő zenei anyag választása.
- A tevékenység differenciált {egyéni képességek figyelembevételével} szervezeti

formáinak biztosítása.

- A gyermekek nyelvi képességeinek, szólókincsének fejlesztése mondókákkal, gyermekdalokkal és zenei képességfejlesztő játékokkal.

A tevékenység célja

- A közös éneklés, a közös énekes játék örömeinek megéreztetése.
- Formálódjon a gyermekek zenei ízlése, esztétikai fogékonysága.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére

- Szívesen vállalnak szerepet, vesznek részt közös éneklésbe, dalos játékban.
- Össze tudják kapcsolni a dallamot, ritmust, mozgást.
- Szívesen énekelnek játékidőben is.
- Saját maguk szórakoztatására rögtönöznek ritmust, mozgást, dallamot.
- Megkülönböztetik a zenei fogalompárokot (halk-hangos, magas-mély, gyors-hangos)
- Képesek dalt felismerni játékról, dallamáról.
- Érezzék az egyenletes lüktetést, dalok ritmusát.
- Ismerjék és használni tudják a dobot, cintányért, zenei háromszöget.
- Legalább 10-15 mondókát, 20-25 dalos játékot, dalt ismerjen.

13. Az óvoda ünnepei

Óvodai szinten megtartandó hagyományos és nemzeti ünnepeink

- télapó,
- karácsony,
- farsang,
- gyermeknap,
- március 15,
- október 23.

Szülők részvételével tartandó:

- Anyák napja
- Nagycsoportosok búcsúztatója

14. Az óvoda kapcsolatai

1. Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt szolgálja a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a családdal való **szoros** együttműködés. Az együttműködés formái változatosak, a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukban foglalják azokat a lehetőségeket, amelyeket az óvoda, illetve a család teremt meg.

Az óvodapedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesíti az intervenciós gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

2. Az óvoda kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt (bölcsődék és egyéb szociális intézmények), az óvodai élet során (pedagógiai szakszolgálat intézményei, gyermekjóléti szolgálatok, gyermekotthonok, egészségügyi, illetve közművelődési intézmények), és az óvodai élet után (iskolák) meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükséglethez. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvoda nyitott és kezdeményező.

3. A nemzetiséghez tartozó gyermekeket is nevelő óvoda kapcsolatot tart az érintett nemzetiségi önkormányzatokkal, szervezetekkel.

14.1. Gyermekvédelem, együttműködés az iskolával, szülőkkel

Gyermekvédelem

Óvodánkban fontos feladat a gyermekvédelem, mivel a gyermekek 95%-a hátrányos helyzetű családban él. A szülők nagy részére jellemző, hogy a gyermekek nevelését teljes egészében az óvoda feladatának tekinti. A gyerekek nagy része reggeli nélkül érkezik az óvodába. A HHH-s gyerekek érdekében 2009. szeptember 1-től gyermekvédelmi felelőst bízunk meg és együttműködési megállapodást kötöttünk a püspökladányi Segítő Kezek Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgálatával.

Főbb feladatok:

- Jelzőrendszer működtetése
- Rendszeres esetmegbeszélések
- Közös családlátogatás az óvoda gyermekvédelmi felelősével

Célunk:

A társadalmi különbözőségekből adódó hátrányos megkülönböztetés kialakulásának megelőzése.

Feladataink:

- Pozitív érzelmi kapcsolat kialakítása óvónő és gyermek között
- A gyermek reális megismerése után egyénre szabott nevelési eljárások alkalmazása
- Olyan elfogadó légkört teremteni, ahol a hátrányokat kompenzálni lehet
- Problémák, veszélyeztetettség felismerése, jelzése a gyermekjóléti szolgálat munkatársainak, jegyzőnek

14.2.Együttműködés az iskolával

Az eddig kialakult jó kapcsolat, az egymás munkájának tiszteletben tartása ezután is a célunk. A kölcsönös látogatásokat, közös programokat, szakmai kapcsolatokat az elkövetkezendő évekre is tervezzük, hogy ez által gyermekeink beilleszkedése az iskolai életbe könnyebb legyen

Az együttműködés formái:

- Emberi és szakmai kapcsolatok folyamatos ápolása
- Felnőttek látogatásai kölcsönös formában /óvodai munka, órák, tevékenység látogatása/
 - Eszmecserék, szakmai tanácskozás látogatása
 - Gyermekek kölcsönös látogatása
 - A gyermekek beilleszkedésének közös követése, segítése
 - Segítségnyújtás, támogatás szükség szerint
 - Érdeklődés egymás munkája, problémái, eredményei iránt
 - Az iskolával közös óvoda – iskola átmenetet segítő program kidolgozása a HHH-s gyermekek sikeres iskolakezdésének érdekében.

14.3.Kapcsolattartás egyéb nevelési, szakszolgálati intézményekkel

- Pedagógiai szakszolgálatok
- Nevelési tanácsadó, pszichológus, logopédus, fejlesztő pedagógus
- Gyógypedagógiai Szakértői és Rehabilitációs Központ
- Gyermekjóléti szolgálat
- Orvos, védőnő

Gyermekvédelemmel, egészségügyi ellátással, szociális segítségnyújtással kapcsolatos munka

Kiemelt szempont	Fejlesztés iránya	Feladatok, tevékenységek
Egészségügyi szűrővizsgálatok kezdeményezése, szervezése	Fejlődés nyomon követése, szükség esetén szakorvosi vizsgálat kezdeményezése	Hely biztosítása, szükség esetén a gyermekek elkísérése a vizsgálatokra.
Orvosi, védőnői tanácsadás	Mint együttműködő partnerekkel közös programok kialakítása	Rendszeres megbeszélések, védőnő látogatása az óvodában.
Gyermekjóléti szolgáltatások kezdeményezése illetve szervezése	Ruha, játék, könyvadományok gyűjtése, szervezése, kirándulások, táborozások, programok szervezése	Szervezés, hely, idő biztosítása
A szociális ellátórendszerrel való aktív együttműködés	Egyetlen gyermek se maradjon ki az óvodából a szülők szegénysége miatt	Jelzőrendszeri tanácskozáson való részvétel, problémajelző adatlap küldése. Rendszeres kapcsolat a szociális irodával, szülők felvilágosítása a

		szociális támogatási lehetőségekről, segítségnyújtás a kérvények megírásához.
--	--	---

Együttműködések kialakítása

Kiemelt szempont	Fejlesztés iránya	Feladatok, tevékenységek
Gyermekjóléti, családsegítő szolgálat	Szülők támogatása, erőforrásainak feltárása	Jelzőrendszer működtetése, rendszeres esetmegbeszélések, közös családlátogatás az óvoda gyermekvédelmi felelősével
Védőnő	A gyermekek óvodai beíratásának támogatása, korai képességgondozással kapcsolatos tanácsadás	A tanév során naprakész az együttműködés a védőnővel.
Szakmai szolgáltatók: -Pedagógiai Szakszolgálat Püspökladány -Tanulási Képességeket Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság Debrecen	Konzultációk a gyermek fejlődéséről, közös fejlesztési tervek, szolgáltatások szervezése, biztosítása	A vizsgálatkérő lapok, jellemzések elkészítése, elküldése.
Civil szervezet: Nagycsaládosok Egyesülete	Jó kapcsolat kialakítása a HHH-s gyermekek érdekében.	Meghívás közös óvodai programokra.

Óvoda-iskola átmenet támogatása

Kiemelt szempont	Fejlesztés iránya	Feladatok, tevékenységek
Iskolaérettség elérését támogató pedagógiai munka	Tanulási képességek megalapozása, tanulási és egyéb részképesség zavarok megelőzése, monotónia tűrés, megoldási késztetés, alkotásvágy, figyelemkoncentráció	Fejlesztő pedagógus, logopédus Fejlesztő foglalkozások biztosítása, differenciálás
Iskolaválasztás támogatása	Szülők meggyőzése, hogy ne vigye a gyermeket más település iskolájába.	Tanító néni meghívása az óvodai szülői tájékoztatóra, közös programok.
Az iskolával közös óvoda - iskola átmenetet segítő program kidolgozása	DIFER 4 éves kortól, tanév elején és végén, hospitálás, szakmai program, közös programok, műhely, esetmegbeszélések	Közös óvoda-iskola átmenetet segítő projekt kidolgozása, megvalósítása
A gyerekek fejlődésének utánkövetése legalább az általános iskola első évében	Óvoda-iskola átmenet program közös tevékenységek.	Terv készül a kapcsolattartásra

14.4. Szülőkkel való kapcsolattartás, együttműködés

Együttműködés a családdal

- Családlátogatás
- Nyílt nap
- Fogadóóra
- Szülői értekezletek
- Faliújságra kifüggesztett információk
- Írásos üzenetek
- Szülők bevonása az óvoda mindennapi életébe
- Személyes kapcsolat kialakítása minden szülővel

Kiemelt szempont	Fejlesztés iránya	Feladatok, tevékenységek
Személyes kapcsolat kialakítása minden szülővel	Családlátogatások, érdekeltté tenni a szülőket. Segítő partnert lásson bennünk. Bizalom erősítése.	Nyílt nap, játszódélután nyilvános ünnepélyek fogadó órák családlátogatás szülői értekezletek faliújságra kifüggesztett információk írásos üzenetek szülők bevonása az óvoda mindennapi életébe

A gyermekek egyénre szabott beszoktatásának biztosítása	Szülők jelenléte a gyermekek igényei szerint	Biztosítva van
Rendszeres napi, vagy heti tájékoztatás	Egyéni fejlesztési napló, bejegyzések megbeszélése, foglalkozásokon való részvétel biztosítása, munkák elemzése	Napi beszélgetések, Írásos üzenetek, érdeklődés felkeltése, részvétel növelése

Egyéni beszélgetések	Család szokásainak, értékrendjének megismerése, nézetek kicserélése	Napi szinten ,családlátogatás, szülői értekezlet, fogadóórákon
Szülői közösségek kialakítása	Rendezvények közös szervezése	Szülők bevonása a programok megvalósításába
Partnerközpontú működés	Szülői igények kiszolgálása	Folyamatos szülői tájékoztatás

Szerepi Kelemen Hétpettyes Óvoda
4163 Szerep, Kossuth u.10.
<tel:54/476-515>, email: szerepovi@gmail.com

--	--	--

JEGYZÉK

a nevelési-oktatási intézmények kötelező (minimális) eszközeiről és felszereléséről

I. HELYISÉGEK

Az egyes helyiségek és az udvar jellemző adatait (alapterület, belmagasság, légköbméter, belső burkolat, megvilágítás) a hatályos építészeti, egészségügyi, munkavédelmi és tűzvédelmi jogszabályok tartalmazzák

	A	B	C
2.	Eszközök, felszerelések	rendeletben előírt mennyiség	Tényleges mennyiség
3.	csoportszoba	gyermekcsoportonként 1	2 csoportszobánk alapterülete nem felel meg a 2 m ² /gyermek előírásnak
4.	gyermekágy/fektető tároló helyiség	3	3
5.	tornaszoba, sportszertárral	óvodánként 1	tornaszoba 1 sportszertár nincs
6.	logopédiai foglalkoztató, egyéni fejlesztő szoba	1	nincs
7.	óvodapszichológusi helyiség	1	nincs
8.	játszóudvar	1	1
9.	intézményvezetői iroda	1	élelmezésvezetővel közös
10.	intézményvezető-helyettesi iroda	ha az óvodában intézményvezető-helyettes alkalmazása kötelező 1	nincs
11.	nevelőtestületi és könyvtárszoba	óvodánként 1	nincs
12.	általános szertár/raktár	óvodánként 1	1
13.	többcélú helyiség (szülői fogadásra, tárgyalásra, ünnepek megtartására alkalmas helyiség)	óvodánként 1	nincs
14.	gyermeköltöző	gyermekcsoportonként 1	2
15.	gyermekmosdó, WC helyiség	gyermekcsoportonként 1 (WC – nemenként 1)	2
16.	felöltöző	óvodánként 1	1

17.	félnőtt mosdó	óvodánként 1	1
18.	félnőtt WC helyiség	óvodánként 1	1
19.	félnőtt zuhanyzó	óvodánként 1	1
20.	mosó, vasaló helyiség	óvodánként 1	nincs
21.	szárító helyiség	óvodánként 1	nincs
22.	félnőtt étkező	óvodánként 1	1
23.	főzőkonyha	óvodánként 1	1
24.	tálaló-mosogató	óvodánként 1	1
25.	szárazáru raktár	óvodánként 1	1
26.	éléskamra	óvodánként 1	1
27.	karbantartó műhely	óvodánként 1	nincs
28.	ételhulladék tároló	óvodánként 1	1

II. HELYISÉGEK BÚTORZATA ÉS EGYÉB BERENDEZÉSI TÁRGYAI

Az e pont alatt felsorolt eszközök, felszerelések helyettesíthetők az adott eszköz, felszerelés funkcióját kiváltó, korszerű eszközzel, felszereléssel

	A	B	C
1.	1. Csoportszoba		
2.	óvodai fektető	gyermeklétszám szerint 1	66
3.	gyermekszék (ergonomikus)	gyermeklétszám szerint 1	75
4.	gyermekasztal	14	17
5.	fényvédő függöny	ablakonként, az ablak lefedésére alkalmas méretben	ablakonként, az ablak lefedésére alkalmas méretben
6.	szőnyeg	gyermekcsoportonként, a padló egyötödének lefedésére alkalmas méretben	gyermekcsoportonként, a padló egyötödének lefedésére alkalmas méretben
7.	játéktartó szekrény vagy polc	gyermekcsoportonként 2, sajátos nevelési igényű gyermek esetén további 1	csoportonként 2
8.	könyvespolc	gyermekcsoportonként 1	gyermekcsoportonként 1
9.	élősarok állvány	gyermekcsoportonként 1	nincs
10.	textiltároló és foglalkozási eszköztároló szekrény	gyermekcsoportonként 1	gyermekcsoportonként 1
11.	edény- és evőeszköz-tároló szekrény	gyermekcsoportonként 1	óvodának 1
12.	szeméttartó	gyermekcsoportonként 1	gyermekcsoportonként 1

13.	2. Tornaszoba		
14.	tornapad	2	2

15.	tornaszőnyeg	1	1
16.	bordásfal	2	3
17.	mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő készlet	1	1
18.	egyéni fejlesztést szolgáló speciális felszerelések	három gyermek egyidejű foglalkoztatásához	két gyermek egyidejű foglalkoztatásához
19.	3. Logopédiai foglalkoztató, egyéni fejlesztő szoba		
20.	a fogyatékoság típusának megfelelő, a tanulási képességet fejlesztő eszközök		egyéni fejlesztőszoba nincs ,a fejlesztést a tornaszobában végzi a szakember
21.	tükör (az asztal szélességében)	1	1
22.	Asztal	1	1
23.	Szék	2	2 gyermek szék,
24.	Szőnyeg	1	1
25.	játéktartó szekrény vagy könyvek tárolására is alkalmas polc	1	nincs
26.	4. óvodapszichológusi szoba	Gyermeklétszám szerint	nincs
27.	Asztal	1	nincs
28.	Szék	4	nincs
29.	Szőnyeg	1	nincs
30.	Könyvek, iratok tárolására is alkalmas polc	1	nincs
31.	5. Játszóudvar		
32.	kerti asztal	gyermekcsoportonként 1	nincs
33.	kerti pad	gyermekcsoportonként 2	nincs
34.	Babaház	gyermekcsoportonként 1	nincs
35.	udvari homokozó	gyermekcsoportonként 1	óvodában 1
	Takaróháló		

36.	A homokozó használaton kívüli lefedéséhez.	homokozónként 1	nincs
	mozgáskultúrát, mozgásfejlődést	gyermekcsoportonként a gyermekek	gyermekcsoportonként a gyermekek 15%-ának megfelelő mennyiségben

37.	segítő, mozgásigényt kielégítő eszközök	30%-ának megfelelő mennyiségben	
38.	6. Intézményvezetői iroda		élelmezésvezetővel közös
39.	íróasztal és szék	1-1	1-1
40.	tárgyalóasztal, székekkel	1	nincs
41.	Telefon	1	1
42.	Fax	1	1
43.	Könyvszekrény	1	nincs
44.	Iratszekrény	1	1
45.	Elektronikus adathordozó szekrény	1	nincs
46.	számítógép, internet hozzáféréssel, perifériákkal	1 felszerelés	1
47.	számítógépasztal és szék	1-1	nincs
48.	7. Intézményvezető-helyettesi iroda		nincs
49.	(a felszerelések feladatellátás szerint helyezhetők el)		
50.	íróasztal és szék	1-1	nincs
51.	Iratszekrény	1	nincs
52.	Telefon	1	Közös vonallal is működtethető.
53.	számítógépasztal és szék	1-1	nincs
54.	számítógép, internet hozzáféréssel, perifériákkal	1	nincs
55.	8. Nevelőtestületi szoba		nincs
56.	fiókos asztal, ami egyben eszköz előkészítő munkaasztal is	pedagóguslétszám szerint 1	nincs
57.	Szék	pedagóguslétszám szerint 1	nincs
58.	könyvtári dokumentum Az óvoda-pedagógusok	500	nincs

	felkészüléséhez.		
59.	Könyvszekrény Legalább ötszáz könyvtári dokumentum tárolásához alkalmas legyen.	2	nincs

60.	Fénymásoló	1	irodában 1
61.	Tükör	1	nincs
62.	9. Többcélú helyiség		nincs
63.	tárgyalóasztal székekkel	1	nincs
64.	10. Orvosi szoba, elkülönítővel	berendezése, felszerelése a vonatkozó jogszabályban előírtak szerint	nincs,de nem kötelező
65.	11. Gyermeköltöző		
66.	öltözőrekesz, ruhatároló, fogas	gyermeklétszám figyelembevételével	12
67.	Öltözőpad	gyermeklétszám figyelembevételével	12
68.	12. Gyermekmosdó, WC helyiség		
69.	Törülközőtartó	gyermeklétszám figyelembevételével	3
70.	Falitükör	10	2
71.	rekeszes fali polc (fogmosótartó)	gyermeklétszám figyelembevételével	nincs

III. TISZTÁLKODÁSI ÉS EGYÉB FELSZERELÉSEK

	A	B	C
1.	egyéni tisztálkodó szerek fésű, fogkefe, fogmosópohár	gyermeklétszám szerint 1	gyermeklétszám szerint 1
2.	tisztálkodó felszerelések ruhakefe, körömkéfe, szappantartó	mosdókagylónként 1	mosdónként 1, szappantartó megfelelő számú
3.	Fésűtartó	csopontonként 1	csopontonként 1
4.	Törülköző	felölt és gyermeklétszám szerint 3-3	felölt és gyermeklétszám szerint 2-2
5.	Abrosz	asztalonként 3	asztalonként 2
6.	Takaró	gyermeklétszám szerint 1	gyermeklétszám szerint 1

7.	ágyneműhuzat, lepedő	gyermeklétszám szerint 3-3	gyermeklétszám szerint 2-2
----	----------------------	----------------------------	----------------------------

IV. A FELNŐTTEK MUNKAVÉGZÉSÉHEZ SZÜKSÉGES ESZKÖZÖK

Az e pont alatt felsorolt eszközök, felszerelések helyettesíthetők az adott eszköz, felszerelés funkcióját kiváltó, korszerű eszközzel, felszereléssel

	A	B	C
1.	szennyes ruha tároló	óvodánként 1	nincs
2.	mosott ruha tároló	óvodánként 1	óvodánként 1
3.	Mosógép	óvodánként 1	óvodánként 1
4.	Centrifuga	óvodánként 1	nincs
5.	Vasaló	óvodánként 1	1
6.	Vasalóállvány	óvodánként 1	nincs
7.	Szárítóállvány	óvodánként 1	2
8.	Takarítóeszközök	óvodánként 1	óvodánként 1
9.	kerti munkaeszközök, szerszámok ásó, kapa, gereblye, kerti locsolókanna	óvodánként 1	óvodánként 1
10.	Hűtőgép	óvodánként 1	nincs
11.	Porszívó	óvodánként 1	1

V. A NEVELŐMUNKÁT SEGÍTŐ JÁTÉKOK ÉS EGYÉB ESZKÖZÖK

	A	B	C
1.	1. Játékok, játékeszközök (mennyiség eszközfajtánként)		
2.	különféle játékformák (mozgásos játékok, gyakorló, szimbolikus, szerepjátékok, építő-konstruáló játékok, szabályjátékok, dramatizálás, bábozás, barkácsolás) eszközei csoportszobai és udvari eszközök külön-külön	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	gyermekcsoportonként a gyermekek 20%-ának megfelelő mennyiségben
3.	mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő eszközök, csoportszobai és udvari eszközök külön-külön	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	óvodánként 1
4.	ének, zene, énekes játékok eszközei	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével
5.	az anyanyelv fejlesztésének, a kommunikációs képességek fejlesztésének eszközei	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	gyermekcsoportonként a gyermekek 20%-ának megfelelő mennyiségben
6.	értelmi képességeket (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben

	kreativitást fejlesztő anyagok, eszközök	mennyiségben	
7.	ábrázoló tevékenységet fejlesztő eszközök	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével
8.	a természeti-emberi-tárgyi környezet megismerését elősegítő eszközök, anyagok	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	az óvoda pedagógiai programja szerint
9.	munka jellegű tevékenységek eszközei	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségbe

10.	2. A nevelőmunkát segítő egyéb eszközök		
11.	Televízió	óvodánként 1	1
12.	magnetofon/CD lejátszó/hangfalak	három csoportonként 1	három csoportonként 1
13.	diavetítő vagy projektor	óvodánként 1	diavetítő 1
14.	Vetítévászon	óvodánként 1	nincs
15.	hangszer (pedagógusoknak)	óvodánként 1	nincs
16.	hangszer (gyermekeknek)	gyermekcsoportonként, a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	gyermekcsoportonként, a gyermekek 10%-ának megfelelő mennyiségben
17.	egyéni fejlesztést szolgáló speciális felszerelések	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	
18.	projektor vagy írásvetítő	1	nincs

I. SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK NEVELÉSÉNEK TOVÁBBI SPECIÁLIS ESZKÖZEI

Az e pont alatt felsorolt eszközök, felszerelések helyettesíthetők az adott eszköz, felszerelés funkcióját kiváltó, korszerű eszközzel, felszereléssel

	A	B	C
1.	1. Beszédfogyatékosok		
2.	tükör 120 X 180 cm	csopontonként 1	csopontonként 1
3.	logopédiai alapkészlet	csopontonként 1	nincs
4.	2. Hallási fogyatékosok		
5.	Dallamíró	csopontonként 1	nincs
6.	hallásvizsgáló és hallókészülék tesztelő felszerelés	óvodánként 1 abban az esetben, ha az óvoda a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelését a többi gyermekkel azonos óvodai csoportban látja el és a gyermekek száma nem éri el a tizenhármát, az eszköz használata megoldható másik köznevelési intézménnyel történő együttműködés keretében	nincs
7.	vezetékes vagy vezeték nélküli egyéni, illetve csoportos adó-vevő készülék	gyermeklétszám szerint 1	nincs
8.	a különböző nyelvi kommunikációs szinteknek megfelelő kifejezések képi megjelenítésére alkalmas elektronikus információhordozó	óvodánként 1 abban az esetben, ha az óvoda a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelését a többi gyermekkel azonos óvodai csoportban látja el, és a gyermekek száma nem éri el a tizenötöt, az eszköz használata megoldható másik köznevelési intézménnyel történő együttműködés keretében	nincs

9.	nyelvi kommunikáció vizuális, auditív megjelenítésének ellenőrzésére alkalmas eszköz	keretében óvodánként 1 abban az esetben, ha az óvoda a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelését a többi gyermekkel azonos óvodai csoportban látja el, és a gyermekek száma nem éri el a tizenötöt, az eszköz használata megoldható másik köznevelési intézménnyel történő együttműködés keretében	
10.	szurdologopédiai eszközök	csopontonként 1	nincs
11.	3. Látási fogyatékosok		nincs ilyen gyermek
12.	Olvasótelevízió	gyermeklétszám figyelembevételével	
13.	hatrekeszes doboz, gombás tábla, szöges tábla, csörgő labda	gyermeklétszám szerint 1	

VII. EGÉSZSÉG- ÉS MUNKAVÉDELMI ESZKÖZÖK

	A	B	C
1.	étel-mintavétel (üvegtartály) készlet	óvodánként 1	óvodánként 1
2.	Elsősegélyláda a közegészségügyi előírások szerint	óvodánként 1	óvodánként 1
3.	gyógyszertár (zárható)	óvodánként 1	nincs
4.	amennyiben a betöltött munkakörben a viselete előírt, vagy javasolt, munkaruha	külön jogszabályban meghatározottak szerint	
5.	amennyiben a betöltött munkakörben a viselete előírt, vagy javasolt, munkaruha	külön jogszabályban meghatározottak szerint	
6.	tűzoltó készülék	az érvényes tűzvédelmi szabályok szerint	

Szerepi Kelemen Hétpettyes Óvoda
4163 Szerep, Kossuth u.10.
tel: 54/476-515, email: szerepovi@gmail.com

Legitimációs záradék

Az óvoda helyi nevelési programját készítette: Az óvoda nevelőtestülete

Az óvodában működő szülői szervezet a Pedagógiai Programban foglaltakkal kapcsolatosan - jogszabályban meghatározott jogaival élve - véleményt alkotott.

Dátum: 2013. augusztus 29.

szülői szervezet elnökének aláírása

Az óvoda nevelőtestülete a módosított Pedagógiai Programot elfogadta.

Dátum: 2013. augusztus 29.

a nevelőtestület nevében

A Szerepi Kelemen Hétpettyes Óvoda Pedagógiai Programját jóváhagyta.

Dátum: 2013. augusztus 29.

Szerep Község Önkormányzat Képviselő Testülete a Szerepi Kelemen Hétpettyes Óvoda Pedagógiai Programját jóváhagyta.

Dátum: Szerep, 2013. augusztus 30.

fenntartó önkormányzat nevében

Az Óvoda helyi nevelési programja megtekinthető az óvodavezetői irodában.